

Evaluatie zeven subsidieregelingen Fonds voor Cultuurparticipatie

Rapportage 1: uitnutting en doelbereik

Datum: 31 / 05 / 2024

Auteurs: Pauline Modderman
Rosanna Cohn
Michelle Ploum
Bob de Baaij
Bas Verviers

KWINK
GROEP

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Overkoepelende conclusies evaluaties zeven regelingen	7
3. Rapportage per regeling	18
1. Internationale samenwerking	19
2. Samen cultuurmaken	29
3. Erfgoed maken	39
4. Vernieuwen van cultuurmaken	48
5. Herdenkingsjaar slavernijverleden	56
6. Cultuureducatie	64
7. Talentontwikkeling	74
Bijlage gebruikt fotomateriaal	81

1. Inleiding

1. Inleiding: achtergrond en aanleiding

Het Fonds voor Cultuurparticipatie (hierna: het Fonds) heeft als Rijkscultuurfonds van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: ministerie van OCW) de opdracht gekregen om cultuur toegankelijk te maken voor iedereen. Daartoe bevordert het Fonds uitnodigende en laagdrempelige cultuur binnen het hele Koninkrijk der Nederlanden.

Het Fonds gelooft dat cultuur maken plezier geeft, mensen samenbrengt en de verhalen van iedereen zichtbaar maakt. Daarom is het belangrijk dat iedereen de kans krijgt om actief mee te doen aan de diverse verschijningsvormen van kunst en cultuur.

De ambitie van het Fonds is dan ook om bij te dragen aan gelijke kansen voor verschillende cultuurmakers, vormen van cultuur, manieren van maken en samenwerken.

Om dit te bereiken geeft het Fonds subsidies aan diverse culturele initiatieven. Het Fonds heeft KWINK groep gevraagd om een evaluatie van zeven regelingen binnen drie programma's uit te voeren. Met deze regelingen subsidieert het Fonds meer dan 1800 projecten. De volgende regelingen zijn geëvalueerd:

Programma cultuurparticipatie

1. Internationale samenwerking
2. Samen Cultuurmaken
3. Erfgoed maken
4. Vernieuwen van Cultuur maken
5. Herdenkingsjaar Slavernijverleden

Programma Cultuureducatie

7. Cultuureducatie*

Programma Talentontwikkeling

8. Talentontwikkeling

1. Inleiding: rapportages methoden

Methoden en rapportages

In de evaluatie zijn verschillende methoden ingezet, die hebben geleid tot twee rapportages, twee bijlagen en een overzicht van de belangrijkste inzichten.

Naam rapportage	Inhoud
Rapportage 1: uitnutting en doelbereik	- De uitkomsten van het onderzoek per regeling naar de vraag in welke mate de doelstelling van de regeling is gerealiseerd. - Overkoepelende conclusies.
Rapportage 2: casusonderzoek	De uitkomsten van het onderzoek naar één casus per regeling.
Bijlage 1: kwantitatieve gegevens	De uitkomsten van de analyse van de metabase-gegevens over de 16 subregelingen.
Bijlage 2: analyse inrichting regelingen	De uitkomsten van de analyse van de inrichting van de regelingen aan de hand van waarderingscriteria.
Belangrijkste inzichten	Een overzicht van de belangrijkste inzichten uit de twee rapportages en twee bijlagen.

Over onderhavige rapportage 1: uitnutting en doelbereik

Per regeling is onderzocht in welke mate de doelstelling van de regeling is gerealiseerd. Daarnaast zijn overkoepelende conclusies geïdentificeerd. De volgende methoden zijn ingezet:

- Documentanalyse per regeling:** analyse van onder andere de regeling, Theories of Change, informatie op de website en eerdere onderzoeken.
- Kwantitatieve analyse:** analyse van metabase-gegevens over 16 subregelingen (peildatum: 12 januari 2024) *(de uitkomsten van deze analyse zijn gebruikt om tot conclusies over uitnutting en doelbereik te komen, de uitgebreide rapportage is te vinden in de separate bijlage 1).*
- Analyse van de inrichting van de regelingen:** aan de hand van waarderingscriteria hebben we een analyse van de inrichting van de regelingen gedaan *(de uitkomsten van deze analyse zijn gebruikt om tot conclusies over uitnutting en doelbereik te komen, de uitgebreide rapportage is te vinden in de separate bijlage 2).*
- Interviews met medewerkers van het Fonds:** per regeling een gesprek met een medewerker van het Fonds
- Extern verrijken:** zes interviews met externe stakeholders, namelijk de Boekmanstichting, leden externe adviescommissies, het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, het ministerie van OCW, het ministerie van VWS en de Raad van 12.

1. Inleiding: leeswijzer

Over onderhavige rapportage 1: uitnutting en doelbereik

Het vervolg van deze rapportage bevat eerst de **overkoepelende conclusies naar aanleiding van de evaluatie van de zeven regelingen**. Vervolgens gaan we in op de uitnutting en doelbereik per regeling, waarna we in een vooruitblik aanbevelingen doen voor het vergroten van het doelbereik per regeling.

Per regeling lopen we de volgende onderdelen langs:

- **Introductie:** de status van de regeling, het doel, wie kan aanvragen en welke opties/categorieën of subregelingen er zijn.
- **Uitnutting:** informatie over het aantal aanvragen, bedragen, type aanvragers, disciplines, doelgroep & deelnemers en regionale spreiding van de activiteiten.
- **Indicaties voor doelbereik:** conclusies over het doelbereik van de regeling.
- **Vooruitblik:** aanbevelingen voor het vergroten van het doelbereik van de regeling.

Belangrijke begrippen

- Behandelde aanvraag: we spreken van een behandelde aanvraag als deze is gehonoreerd dan wel afgekeurd. Dit is dus exclusief aanvragen die zijn ingetrokken, nog in behandeling zijn en de status bezwaar hebben.
- Doeltreffendheid: de mate waarin het doel van de regeling is bereikt.
- Doelmatigheid: met doelmatigheid doelen we in de context van deze evaluatie op het proces van subsidieverlening. Het begrip doelmatigheid komt in de rest van deze rapportage niet terug, maar het proces van subsidieverlening komt aan de orde bij de indicaties voor doelbereik en de vooruitblik.

Coronapandemie

De evaluatie richt zich op de periode 2021-2024. Voor de meeste regelingen geldt dat de regeling openstond op het moment dat de coronapandemie plaatsvond. De coronapandemie is ongetwijfeld van invloed geweest op de activiteiten die aanvragers konden uitvoeren. Wat de precieze invloed is geweest en wat het effect van de coronapandemie op het doelbereik van de regelingen is, is in deze evaluatie niet onderzocht.

2. Overkoepelende conclusies uit de evaluaties van de zeven regelingen

Doelbereik (1/3)

Voor vijf van de zeven regelingen geldt dat we concluderen dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling. Voor twee regelingen, te weten de regelingen Erfgoed maken en Cultuureducatie, geldt dat we geen precieze uitspraken over het doelbereik van de regeling kunnen doen. Dit is te wijten aan breed geformuleerde en beperkt geoperationaliseerde doelen. De mate waarin is geborgd dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel, is onder andere afhankelijk van de inrichting van elke regeling. Duidelijke doelen, relevante subregelingen en een passende inrichting van de aanvraag- en beoordelingsprocedure dragen hieraan bij.

Voor elke regeling beoordeelt het Fonds op verschillende manieren of de gehonoreerde projecten aansluiten bij het doel van de regeling. De mate waarin geborgd is dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel, is afhankelijk van de inrichting en uitvoering van de regeling. De volgende factoren stellen het Fonds in staat om zoveel mogelijk te borgen dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling:

- **Duidelijke doelen.** Om de regeling zo in te kunnen richten dat het Fonds de projecten kan honoreren die de grootste bijdragen leveren aan het doel van de regeling, is het allereerst van belang om het doel voldoende te concretiseren. De uitwerking en concretisering van het doel verschilt per regeling. Voor de meeste regelingen geldt dat in het doel helder is toegelicht voor wie de regeling is bedoeld, welke

projecten worden gesubsidieerd en welke impact het Fonds beoogt. Voor enkele regelingen geldt echter dat de doelen minder concreet zijn uitgewerkt, of dat in het doel begrippen zijn gebruikt die een nadere toelichting behoeven. Daarnaast zijn de doelen kwalitatief van aard, waardoor ze vaak moeilijk meetbaar zijn. Dit is echter logisch gezien de aard van de regelingen. Daarnaast heeft het Fonds dit deels ondervangen door voor het grootste deel van de regelingen een Theory of Change op te stellen, die inzichtelijk maakt hoe de regeling en activiteiten bijdragen aan het (impact)doel.

- **Relevante subregelingen.** Alle regelingen bestaan uit verschillende subregelingen, sporen, opties of categorieën. Over het algemeen sluiten de doelen van de subregelingen aan bij het overkoepelende doel van de regeling. Dat maakt het aannemelijk dat de projecten die worden gesubsidieerd vanuit de subregelingen ook bijdragen aan het overkoepelende doel van de regeling. Ook hier geldt dat de uitwerking en helderheid van de doelen verschilt per (sub)regeling.

Doelbereik (2/3)

- **Passende inrichting van de aanvraag- en beoordelingsprocedure.** Voor de meeste regelingen is in de aanvraag- en beoordelingsprocedure in bepaalde mate geborgd dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling. Zo geldt voor de meeste regelingen dat de beoordelingscriteria concreet zijn en aansluiten bij het doel van de regeling. Een uitzondering hierop is bijvoorbeeld de regeling Erfgoed maken, waarbij veel beoordelingscriteria gericht zijn op hoe de aanvrager iets heeft opgeschreven, in plaats van welke effecten het Fonds wil zien. Verder zijn voor elke regeling inspanningen gepleegd om de beoordelingsprocedure zorgvuldig en consistent plaats te laten vinden, bijvoorbeeld door een beoordelingskader op te stellen en op papier te zetten hoe wordt omgegaan met twijfelgevallen. Dit stelt het Fonds in staat om voor elke aanvraag op dezelfde manier te beoordelen of het project voldoende bijdraagt aan het doel. We gaan op pagina 14 in op de overkoepelende conclusies ten aanzien van de *gedegenheid* van de inrichting van de beoordelingsprocedure.

Doelbereik (3/3)

Voor vijf van de zeven regelingen, te weten de regelingen Cultuureducatie, Erfgoed maken, Internationale Samenwerking, Talentontwikkeling en Vernieuwen van Cultuurmaken, is het doelbereik kleiner dan mogelijk was geweest. Daarvoor zien we twee overkoepelende redenen.

- a. **Bij drie regelingen is in de inrichting niet optimaal geborgd dat de projecten worden gehonoreerd die het best bijdragen aan de doelen van de regeling.**

Voor de regelingen Erfgoed maken, Vernieuwen van Cultuurmaken en Cultuureducatie geldt dat het doelbereik groter had kunnen zijn, als de regelingen op bepaalde aspecten anders waren ingericht. In de inrichting van deze regelingen wordt om verschillende redenen niet optimaal geborgd dat juist die projecten worden gehonoreerd die het beste bijdragen aan de doelen van de regelingen.

Dit ligt vaak in het niet voldoen aan één van de drie aspecten op de vorige twee pagina's, en dan voornamelijk de aspecten 'duidelijke doelen' en een 'passende inrichting van de aanvraag- en beoordelingsprocedure'. Zo zien we in sommige regelingen dat het doel vaag is geformuleerd, waardoor niet duidelijk is welke projecten bij het doel passen. Andere oorzaken zijn dat de beoordelingscriteria niet concreet genoeg zijn of niet goed aansluiten bij het doel, of dat in de beoordelingsprocedure niet voldoende is geborgd dat de beoordeling zorgvuldig en consistent plaatsvindt.

- b. **Bij vier regelingen wordt het doelbereik (vooralsnog) beperkt door een tegenvallende uitnutting.**

We zien een groot verschil in de uitnutting van de zeven regelingen. Een aantal regelingen is overvraagd, terwijl het Fonds bij andere regelingen juist grote inspanningen moet plegen om voldoende aanvragen te krijgen. Dit zien we bijvoorbeeld bij Internationale samenwerking, Vernieuwen van Cultuurmaken, Cultuureducatie en Talentontwikkeling. Indien weinig aanvragen zijn ingediend en de beschikbare budgetten niet zijn uitgenut, zijn er ook minder projecten gesubsidieerd die een bijdrage leveren aan het doel van de regeling. Een lage uitnutting is vaak het gevolg van een verminderd bereik of een verminderde toegankelijkheid van de regeling. Op pagina's 11, 12 en 13 lichten we de overkoepelende conclusies ten aanzien van de toegankelijkheid van de regelingen verder toe.

De volgende factoren stellen het Fonds dus *niet* goed in staat om zoveel mogelijk te borgen dat het doel van de regeling wordt bereikt:

- Vaag geformuleerde doelen;
- Geen concrete en/of relevante beoordelingscriteria;
- Zorgvuldigheid en/of consistentie van de beoordelingsprocedure niet optimaal geborgd;
- Een lage uitnutting (bijvoorbeeld als gevolg van een verminderd bereik of een verminderde toegankelijkheid van de regeling).

Toegankelijkheid (1/3)

We zien dat het Fonds inspanningen pleegt om de toegankelijkheid van de regelingen te borgen. Zo zet het Fonds zich in voor een heldere informatievoorziening en communicatie over de regelingen. We constateren hierbij dat er bij het Fonds steeds meer aandacht is gekomen voor persoonlijk contact met aanvragers. De mate waarin in de aanvraagprocedure maatregelen zijn ingebouwd om de toegankelijkheid te borgen, verschilt per regeling.

We zien dat het Fonds zich inzet voor een heldere en complete informatievoorziening en communicatie over de regelingen. Hierbij lijkt de focus van het Fonds te verschuiven naar persoonlijk contact met de aanvragers. We zien in de regelingen waarbij het Fonds kiest voor meer persoonlijk contact met potentiële aanvragers, dat dit ten goede komt aan de toegankelijkheid en de uitnutting van de regelingen.

Het verschilt per regeling welke informatie is opgenomen op de website en welke contactmogelijkheden er zijn met het Fonds. Elke webpagina bevat de basisinformatie over de regeling, zoals wie kan aanvragen, wat de beoordelingscriteria zijn en wat de aanvraagperiodes zijn.

Voor sommige regelingen is extra informatie opgenomen die ten goede komt aan de toegankelijkheid. Denk aan voorbeeldprojecten op de website, Frequently Asked Questions (FAQ's), downloadlinks naar ervaringen en informatie over de beoordelaars.

Ook in de aanvraagprocedure zijn voor elke regeling in bepaalde mate maatregelen ingebouwd om de drempel om een aanvraag te doen te verlagen. Sommige regelingen hebben de toegankelijkheid van de aanvraagprocedure echter beter geborgd dan andere regelingen. Denk aan het inbouwen van spreekuren of infosessies over de regeling, de mogelijkheid om een aanvraag mondeling toe te lichten of om het conceptplan te delen voor feedback. Specifiek voor regelingen met doelgroepen die relatief onervaren zijn met het aanvragen van subsidies leiden dergelijke maatregelen tot positieve resultaten.

De tabel geeft voorbeelden weer van mogelijkheden die zijn opgenomen in de openbare informatie over elk van de regelingen. Subsidiecoördinatoren geven aan dat in sommige gevallen maatregelen om de toegankelijkheid te borgen wel worden uitgevoerd, ook al worden ze niet openbaar vermeld.

	Internationale samenwerking	Samen Cultuurmaken	Erfgoed maken	Vernieuwen van Cultuurmaken	Herdenkingsjaar slavernijverleden	Cultuureducatie	Talentontwikkeling
Informatie over wie de aanvraag gaat beoordelen	✓	✓	✓	X	X	X	X
Frequently Asked Questions	X	X	X	✓	✓	✓	X
Online infosessies over de regeling	X	X	X	✓	✓	X	X
Spreekuur met adviseurs	X	✓	~	X	X	X	✓
Mogelijkheid om conceptplan te delen voor feedback	✓	X	✓/X	X	X	X	~

Toegankelijkheid (2/3)

Daarnaast is het aanvraagformulier voor elke regeling relatief duidelijk en beknopt. We zien in de aanvraagformulieren terug dat het helder is om welke informatie wordt gevraagd. Zo wordt vaak de 'vraag achter de vraag' benoemd en worden open vragen geconcretiseerd.

Concluderend werken de volgende factoren goed om de toegankelijkheid van de regelingen te borgen:

- (Makkelijk vindbare) informatie over de regelingen op de website, zoals voorbeeldprojecten, FAQ's, ervaringen van aanvragers en informatie over de beoordelaars;
- Persoonlijk contact met de aanvragers;
- Maatregelen om de drempel om een aanvraag te doen te verlagen, zoals spreekuren en infosessies, mogelijkheden om een aanvraag toe te lichten of om een conceptplan te delen voor feedback.

Toegankelijkheid (3/3)

De indeling van (sub)regelingen in categorieën, waarbij ten minste ruimte wordt geboden aan verschillende groottes van projecten, komt ten goede aan de toegankelijkheid van de (sub)regelingen.

Veel (sub)regelingen zijn ingedeeld in categorieën met verschillende budgetten. Deze categorieën bieden vaak ruimte aan verschillende groottes van projecten, en soms ook aan verschillende typen projecten.

We zien dat deze indeling de toegankelijkheid van de (sub)regelingen ten goede komt, vooral als de inrichting van de aanvraag- en beoordelingsprocedure ook aansluit bij de categorieën. Aanvragers voor projecten met kleinere budgetten hebben vaak behoefte aan een mogelijkheid om laagdrempelig een aanvraag in te dienen. Bij (sub)regelingen die niet in categorieën zijn ingedeeld, zoals Cultuureducatie mbo, zien we terug dat dit een barrière kan vormen voor de potentiële aanvragers.

We constateren dat een indeling in categorieën, waarbij ten minste ruimte wordt geboden aan verschillende groottes van projecten, goed werkt om de toegankelijkheid van de regelingen te borgen.

De regelingen richten zich op diverse doelgroepen. Alhoewel het Fonds probeert te borgen dat de opzet en procedures in de regelingen goed aansluiten bij deze doelgroepen, zien we ook nog enkele barrières.

Het Fonds richt zich met de regelingen op diverse doelgroepen. De regeling Samen Cultuurmaken is een mooi voorbeeld: culturele organisaties, organisaties uit het sociale domein én zzp'ers kunnen subsidie aanvragen.

Externe partijen bevestigen dat het Fonds veel bezig is met het bereiken van organisaties buiten de traditionele kunst- en cultuursector. Het is positief als de opzet van de regeling en de procedures goed aansluiten bij deze doelgroepen. Het Fonds probeert dit op een aantal manieren te borgen. Zo zien we samenhang tussen de doelgroep en de toegankelijkheid van de aanvraagprocedure: indien sprake is van een relatief onervaren doelgroep, dan zijn vaak meer maatregelen ingebouwd om de regeling toegankelijk te maken.

De volgende elementen kunnen echter barrières vormen voor de doelgroepen:

- De voorgenoemde categorieën bieden minder vaak ruimte aan verschillende typen aanvragers, doelgroepen of uitvoeringsplekken. Een uitzondering is de regeling Talentontwikkeling, waarbij een deel van het budget enkel voor specifieke doelgroepen (waaronder urban arts talenten en coaches) beschikbaar is. Een dergelijke maatregel kan de toegankelijkheid van de regeling voor een specifieke doelgroep aanzienlijk vergroten. Zo zou bij de regeling Samen Cultuurmaken bijvoorbeeld een bedrag opzij gezet kunnen worden voor het sociale domein.
- Aspecten in de opzet van de regelingen sluiten soms niet goed aan bij de beoogde doelgroep(en). Dit geldt voor de regeling Cultuureducatie, waarbij bijvoorbeeld de fasen, de voorwaarden en de ingewikkelde aanvraagprocedure niet optimaal aansluiten bij de doelgroep onderwijsinstellingen. Ook blijkt uit gesprekken met externe partijen dat de (grote) hoeveelheid doelen en voorwaarden per regeling als gevolg heeft dat bepaalde doelgroepen minder snel aanvragen, bijvoorbeeld doelgroepen die voornamelijk bestaan uit kleinere partijen.

Beoordelingscriteria en - procedure

Over het algemeen geldt dat de beoordelingscriteria niet meetbaar, maar wel voldoende toerekenbaar en relevant zijn. Daarnaast vindt de beoordelingsprocedure voor de meeste regelingen op zorgvuldige en consistente wijze plaats. De transparantie van de beoordelingsprocedure is voor een aantal regelingen een aandachtspunt.

De volgende elementen dragen bij aan een gedegen beoordeling: meetbare, toerekenbare en relevante beoordelingscriteria, en een zorgvuldige, consistente en transparante beoordelingsprocedure.

We constateren dat de beoordelingscriteria meestal niet kwantitatief en meetbaar, maar wel voldoende toerekenbaar en relevant zijn:

- De beoordelingscriteria zijn over het algemeen niet **meetbaar**. Dit is echter logisch, aangezien de doelen van de regelingen kwalitatief en daarmee ook niet kwantitatief te duiden zijn.
- Voor de meeste regelingen geldt wel dat de beoordelingscriteria voldoende **toerekenbaar** aan de aanvrager zijn. Dat betekent dat het Fonds door de toepassing van de criteria naar zaken kijkt waar de aanvrager invloed op heeft. Zo beoordeelt het Fonds bijvoorbeeld de opbouw van een stappenplan, en niet de impact die beoogd is.
- De beoordelingscriteria zijn in de meeste gevallen tevens **relevant** in relatie tot de doelstelling. De criteria zijn in de uitwerking namelijk vaak toegespitst op het doel van de regeling. Het verschilt echter per regeling in welke mate de criteria concreet zijn uitgewerkt.

Voor sommige regelingen komt de relevantie van de criteria daardoor in het geding, omdat de criteria te ‘vaag’ of algemeen zijn opgesteld. Het is dan niet voldoende duidelijk wat met de criteria wordt bedoeld, en of deze voldoende aansluiten bij het doel van de regeling.

Daarnaast constateren we dat er maatregelen zijn genomen om te borgen dat de beoordelingsprocedure op **zorgvuldige** en **consistente** wijze plaatsvindt. Bijvoorbeeld doordat er beoordelingskaders zijn opgesteld, die iedere keer toegepast worden. Hierin is op papier gezet hoe wordt omgegaan met verschillende oordelen en/of twijfelgevallen. Voor de meeste regelingen kunnen we constateren dat de beoordelingsprocedure daarmee voldoende zorgvuldig en consistent plaatsvindt. Een uitzondering is bijvoorbeeld de regeling Erfgoed maken, waarbij er grote verschillen in zijn in hoe uitgebreid het beoordelingskader voor elke subregeling is uitgewerkt. Het beoordelingskader voor de subregeling Co-Creatie bevat bijvoorbeeld alleen de criteria en geeft de commissie verder geen aanwijzingen voor de beoordeling. Daardoor komt het bij deze subregeling voor dat aanvragen gehonoreerd worden, terwijl het Fonds eigenlijk vindt dat deze projecten niet goed bij het doel van de regeling passen.

Een aandachtspunt voor een aantal regelingen, namelijk de regelingen Vernieuwen van Cultuurmaken, Herdenkingsjaar slavernijverleden en Cultuureducatie, is de **transparantie** van de procedure. Niet uit elke regeling (of webpagina) blijkt hoe de beoordelingsprocedure is ingericht. Zo ontbreekt vaak informatie over de samenstelling van de adviescommissie.

Regionale spreiding

De impact van het Fonds betreft voornamelijk het stedelijk gebied. Het aandeel aanvragen dat activiteiten organiseert in landelijk gebied en in de Cariben is relatief laag. Het Fonds zet zich in om het landelijk gebied meer te bereiken, met enkele zichtbare resultaten bij een aantal regelingen.

Een aandachtspunt voor het Fonds is het bedienen van zowel het stedelijk gebied (kern van meer dan 50.000 inwoners) als het landelijk gebied (de regio, met eventuele kernen van minder dan 50.000 inwoners). Het Fonds beoogt meer aan te sluiten bij wat er in de verschillende (stedelijke cultuur)regio's leeft en nodig is. Daarbij is maatwerk nodig, omdat de culturele infrastructuur verschilt. Zo zijn in grotere steden over het algemeen meer (verschillende) voorzieningen dan in dorpen of in regio's met kleinere steden (Beleidsplan 2021-2024, p. 21). Deze aandacht geldt ook voor het Caribisch gebied van het Koninkrijk.

We constateren bij de zeven regelingen dat het overgrote deel van de aanvragen zich richt op activiteiten in het stedelijk gebied. Ook richten aanvragers hun activiteiten vaak op de Randstedelijke provincies. Voor alle regelingen geldt dat het grootste aandeel van de aanvragers activiteiten in Noord-Holland en Zuid-Holland beoogt. Aanvragers richten hun activiteiten het minst vaak op de perifere provincies. Het Caribisch gebied is wisselend bereikt met de regelingen: tussen 1 en 19 procent van de aanvragers per regeling beoogt activiteiten die in het Caribisch gebied plaatsvinden.

We zien met betrekking tot de regionale spreiding beperkte verschillen tussen alle aanvragen en de gehonoreerde aanvragen. Dat wijst erop dat er weliswaar weinig aanvragen worden ingediend vanuit het landelijk gebied, maar dat

aanvragen vanuit het landelijk gebied niet minder vaak gehonoreerd worden dan aanvragen uit het stedelijk gebied. Een uitzondering is de regeling Erfgoed maken, waarbij de verdeling tussen activiteiten in het stedelijk en landelijk gebied gelijk is (zowel voor alle aanvragen als voor gehonoreerde aanvragen).

Bij het Fonds zijn beperkte (kwantitatieve) doelstellingen voor het vergroten van het bereik van de landelijke provincies. Desondanks zet het Fonds zich op verschillende manieren actief in om het landelijk gebied te bereiken. We zien hierbij dat voornamelijk de lokale aanwezigheid van het Fonds goed werkt. Een paar voorbeelden:

- Voor de regeling Herdenkingsjaar Slavernijverleden is ingezet op het bereiken van het Caribisch gebied. Hiervoor heeft het Fonds zich gericht op persoonlijke aanwezigheid, door lokale vertegenwoordigers in te zetten en een promotietour met informatiesessies te organiseren. Deze regeling heeft het Caribisch gebied uiteindelijk relatief goed bereikt (19% van de aanvragen kwam uit het Caribisch gebied).
- In het jaarverslag 2022 wordt met betrekking tot de regeling Erfgoed maken benoemd dat het Fonds met een afvaardiging naar de provincie Zeeland ging voor een sessie met lokale erfgoedclubs. Met hen werd besproken hoe een goede aanvraag wordt opgesteld.
- Externe partijen bevestigen dat een (regionaal en/of lokaal) netwerk helpt om een breed bereik van de regelingen te borgen. Zo toont de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (geen onderdeel van deze evaluatie) dat een opzet met lokale of regionale penvoerders een positief effect heeft op de spreiding.

Lerend vermogen

Bij alle zeven onderzochte regelingen constateren we lerend vermogen bij het Fonds. Dit lerend vermogen draagt bij aan een positieve ontwikkeling van het doelbereik.

Een belangrijke factor om de ontwikkeling van het doelbereik te borgen, is het lerend vermogen van het Fonds. Uit het onderzoek naar de zeven regelingen komen verschillende signalen naar voren op basis waarvan we concluderen dat het Fonds lerend vermogen heeft. Onderstaande voorbeelden laten zien dat het Fonds signaleert wat niet goed gaat of niet gaat zoals gehoopt, en aan de hand daarvan actie onderneemt:

- Indien sprake is van een lage uitnutting van een bepaalde regeling, dan wordt dit geadresseerd door het Fonds, en wordt actie ondernomen. Denk aan het uitvoeren van onderzoek naar de toegankelijkheid van de regeling en/of het wegnemen van barrières om een aanvraag in te dienen. Deze acties hebben voor een aantal regelingen reeds tot zichtbare, positieve resultaten met betrekking tot de uitnutting geleid.
- In een aantal gevallen bleken de doelgroepen van de regelingen lastig te bereiken, bijvoorbeeld omdat deze groepen relatief onbekend waren met het Fonds. Het Fonds heeft dit gesignaleerd en de aanpak om deze doelgroepen te bereiken aangepast, bijvoorbeeld door de aanpak meer te richten op lokale aanwezigheid en actieve communicatie met aanspreekpunten in het culturele veld.
- Het Fonds probeert op verschillende (nieuwe) manieren de regelingen

te verbeteren. Zo gebruikt het Fonds nieuwe methoden om de toegankelijkheid van de regelingen te verbeteren. Denk aan adviseurs die 'het veld ingaan' om aanvragers te bereiken of het aanbieden van de mogelijkheid om in de aanvraagprocedure gesprekken te voeren met adviseurs. Het kan van toegevoegde waarde zijn als het Fonds deze *best practices* ook weer toepast bij andere regelingen.

Ten slotte signaleerden we in de gesprekken die we hebben gevoerd met de adviseurs van de regelingen een open houding. De adviseurs voerden open en reflectief het gesprek over wat goed gaat in de huidige aanpak, en wat beter kan. Ook dit zien we als een signaal voor het lerend vermogen van (de adviseurs van) het Fonds.

Suggesties externe gesprekspartners: interessante gebieden voor het Fonds

In de externe gesprekken noemen de gesprekspartners verschillende gebieden die in de toekomst mogelijk interessant zijn voor het Fonds. Externe partijen geven verder als aandachtspunt mee om bij het verkennen van nieuwe gebieden de samenhang tussen alle regelingen goed voor ogen te houden.

We hebben gesproken met externe stakeholders, namelijk de Boekmanstichting, externe adviescommissies, het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, het ministerie van OCW, het ministerie van VWS en de Raad van 12. In deze gesprekken hebben externe partijen de volgende potentieel interessante gebieden voor het Fonds genoemd:

- Het Fonds richt zich momenteel voornamelijk op het subsidiëren van projecten. Volgens externe partijen zit ook potentie in het ondersteunen van kennisontwikkeling. Bijvoorbeeld door financieringsmogelijkheden te bieden aan onderzoekers die kennis willen ontwikkelen op het gebied van cultuurparticipatie.
- Als instelling is het Fonds al bezig met artificial intelligence (AI) en digitale cultuurparticipatie. Externe partijen geven aan dat het interessant is als het Fonds ook een regeling ontwikkelt en/of expertise faciliteert rondom het thema AI.
- Veel regelingen van het Fonds zijn niet beschikbaar voor zzp'ers. Het Fonds zou kunnen besluiten om deze doelgroep meer te ondersteunen. Een voorbeeld dat wordt genoemd door externe partijen is een regeling voor zzp'ers voor buitenschoolse cultuureducatie.

- Het Fonds hoeft zich met betrekking tot cultuureducatie niet alleen te richten op het onderwijs. Er zitten volgens externe partijen ook kansen in de buitenschoolse cultuureducatie.
- Het Fonds kan op de toenemende vergrijzing reageren door een regeling te ontwikkelen die zich specifiek richt op ouderen.
- Het Fonds begeeft zich in een veld met private fondsen. Een externe partij raadt het Fonds aan om na te denken over de positionering van het Fonds: wil het Fonds onderscheidend zijn of samenwerken?
- Wat de aanvraagprocedure betreft, wordt in een aantal externe gesprekken genoemd dat het Fonds (nog meer) alternatieve aanvraagmogelijkheden kan onderzoeken. Denk aan een procedure waarbij organisaties *itches* geven in plaats van een aanvraagformulier invullen (zoals bij de subsidieregeling Pitcher Perfect 010 van de gemeente Rotterdam).

Externe partijen geven verder als aandachtspunt mee om bij het verkennen van nieuwe gebieden voor ogen te houden wat de samenhang tussen alle regelingen is. Het is van belang dat het gehele aanbod van de regelingen duidelijk gecategoriseerd is, waardoor wordt voorkomen dat aanvragers 'door de bomen het bos niet meer zien'. Bij het opzetten van nieuwe regelingen, helpt het als het Fonds kijkt hoe die aansluiten bij de reeds bestaande regelingen. Het moet voor aanvragers duidelijk blijven waar het Fonds over gaat, wat de regelingen precies inhouden en bij welke regelingen ze moeten zijn.

3. Rapportage evaluatie per regeling

1. Internationale samenwerking: introductie

Status regeling

Deze regeling is nog open.

Doel regeling

Subsidieregeling: Met deze regeling stimuleert het Fonds duurzame internationale samenwerking op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie, waarmee wordt bijgedragen aan de versterking daarvan in het Koninkrijk der Nederlanden, met als bijkomend resultaat een grotere zichtbaarheid van cultuurmaken buiten het Koninkrijk, zoals dat in het Koninkrijk wordt beoefend.

Wie mag aanvragen

Subsidie kan uitsluitend worden aangevraagd door een in het Koninkrijk der Nederlanden gevestigde:

- a. culturele instelling; of
- b. professional, die minimaal drie jaar werkzaam is op het gebied van cultuurparticipatie of cultuureducatie.

Opties

Onder de regeling vallen de onderstaande opties. Deze opties vormen géén aparte subregelingen.

- Verkennen – subsidie voor een eerste kennismaking met een mogelijke samenwerkingspartner;
- Samenwerken – subsidie voor de ontwikkeling en uitvoering van samenwerkingsprojecten;
- Open Call* – subsidie gericht op actuele onderwerpen, specifieke aandachtsgebieden of landen.

Uitnutting (1/3)

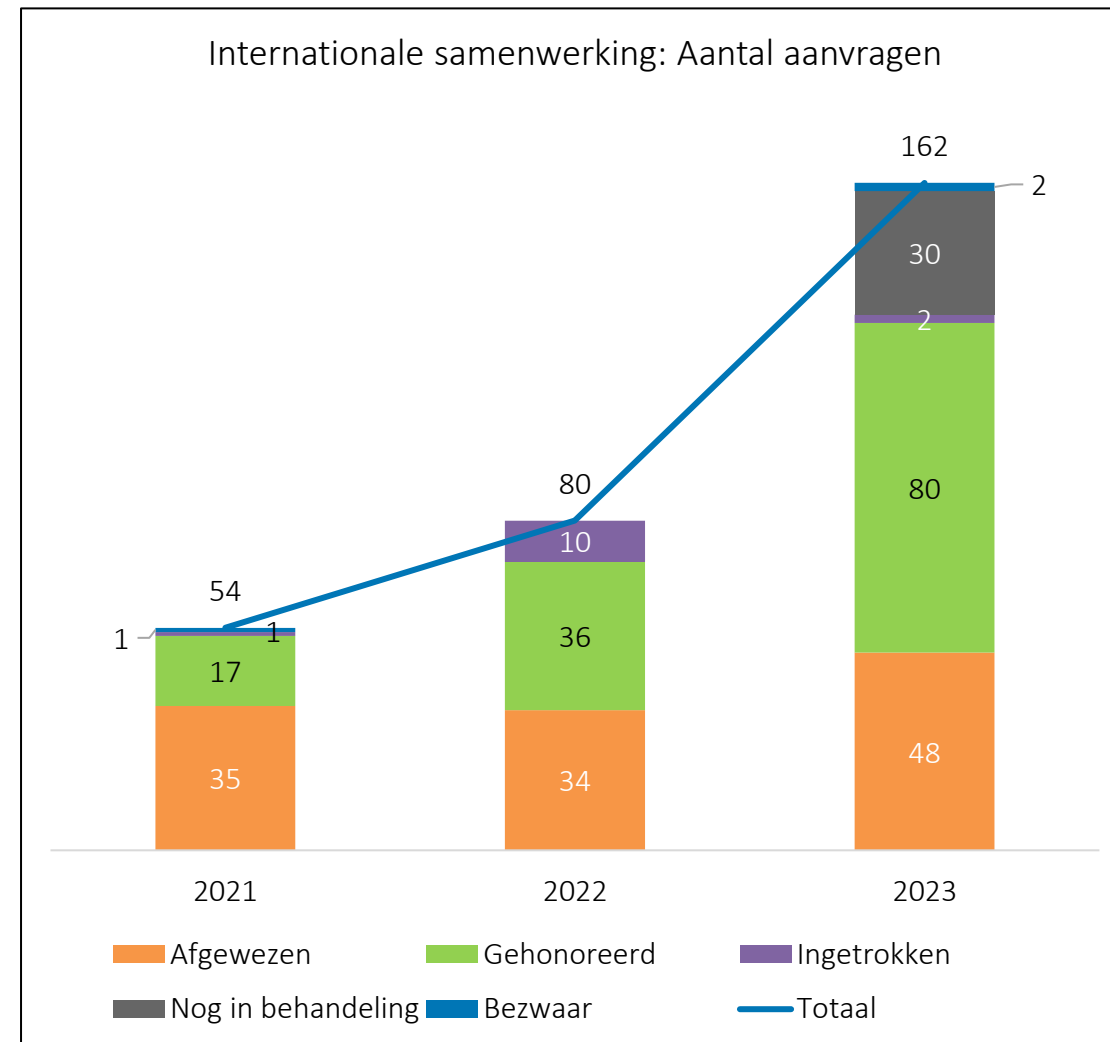
Aanvragen

In totaal zijn voor de opties ‘Verkennen’ en ‘Samenwerken’ van de regeling Internationale samenwerking in de periode van 2021 tot en met 2023 296 aanvragen ingediend.

In deze periode is het aantal aanvragen jaarlijks toegenomen: de meeste aanvragen zijn in 2023 ingediend (namelijk 162 aanvragen). In 2021 en 2022 lag het aantal aanvragen een stuk lager, met respectievelijk 54 en 80 aanvragen.

In januari 2024 zijn 133 aanvragen gehonoreerd. In 2021 werd een laag aantal aanvragen gehonoreerd, namelijk 17 van de 52 behandelde aanvragen (33%). Het netto-honoreringspercentage neemt in de periode 2021 tot en met 2023 jaarlijks toe, tot 63% in 2023 (80 van 128 behandelde aanvragen). Dit percentage is exclusief aanvragen die zijn ingetrokken, nog in behandeling zijn en bezwaar op is gemaakt. In 2023 zijn 30 aanvragen nog in behandeling.

In de periode 2021 tot en met 2023 is 3 keer een bezwaar ingediend door een aanvrager. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Uitnutting (2/3)

Bedragen

Het totale subsidieplafond voor Internationale samenwerking voor de periode 2022 tot en met 2024 is €3.316.000. Exclusief de optie Open Calls is het subsidieplafond voor deze periode €2.116.000. Het subsidieplafond is in januari 2024 nog niet bereikt. Momenteel is in de periode 2022 tot en met 2023 voor de opties Verkennen en Samenwerken €1.387.872 gehonoreerd, dit is 66% van het beschikbare bedrag.

Het totaal aangevraagde bedrag in de periode 2021 tot en met 2023 is €3.194.619. In 2021 is het totaal aangevraagde bedrag erg klein in vergelijking met de totaal aangevraagde bedragen in 2022 en 2023. In 2023 is het totaal aangevraagde bedrag meer dan twee keer zo groot in vergelijking met het aangevraagde bedrag in 2021.

In de periode 2021 tot en met 2023 is 50% van het totaal aangevraagde bedrag (van de in behandeling genomen aanvragen) gehonoreerd.

Type aanvragers

Culturele instellingen en professionals die minimaal drie jaar werkzaam zijn op het gebied van cultuurparticipatie of cultuureducatie kunnen subsidie aanvragen vanuit Internationale samenwerking. De meerderheid van de aanvragen is ingediend vanuit culturele instellingen.

De variatie in het soort instelling dat een aanvraag heeft ingediend, is redelijk groot. De meeste aanvragen zijn ingediend vanuit producerende instellingen zoals makers of gezelschappen (27%). Ook educatieve instellingen (bijvoorbeeld een muziekschool) en presenterende instellingen (zoals musea en podia) waren verantwoordelijk voor een relatief groot deel

van de aanvragen.

Typen aanvragers die minder goed zijn bereikt met de regelingen zijn natuurlijke personen en vrijwilligersorganisaties.

Disciplines

Er is tevens een grote spreiding in de disciplines waarvoor aanvragen zijn ingediend. De meeste aanvragen (meer dan 20%) betreffen de disciplines muziek, theater, erfgoed en media. Er zijn weinig aanvragen (1% of minder) ingediend voor de disciplines ambacht en circus.

Er is geen opvallend verschil tussen de disciplines van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen. Ofwel: er is geen indicatie dat het Fonds bepaalde disciplines relatief vaak, of juist weinig, honoreert.

Doelgroep en deelnemers

Het grootste aandeel van de aanvragen heeft als doelgroep professionals (53%), cultuurmakers 18+ (45%) en vrijwilligers (41%). Er zijn vrijwel geen aanvragen met als doelgroep leerlingen po (1%). Daarnaast zijn er weinig aanvragen met als doelgroep cultuurmakers 0-12 jaar (10%) en leerlingen vo (10%).

Ook hier is geen opvallend verschil tussen de doelgroepen van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen.

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk 77.891 deelnemers verwacht.

Uitnutting (3/3)

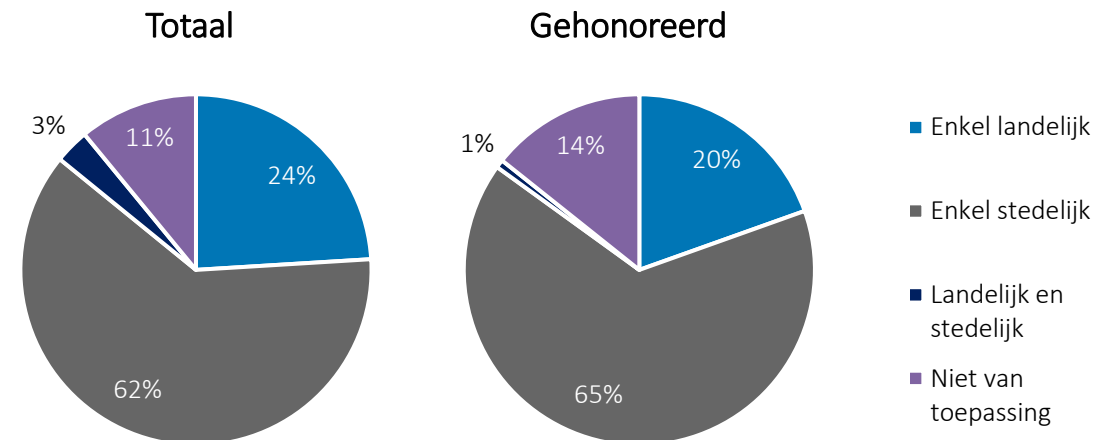
Regionale spreiding activiteiten

De meeste projecten vanuit Internationale samenwerking vinden enkel in stedelijk gebied plaats, namelijk 65% van de gehonoreerde aanvragen. 20% van de gehonoreerde projecten vindt enkel in landelijk gebied plaats, en 1% van de gehonoreerde projecten vindt in zowel stedelijk als landelijk gebied plaats.

De meeste aanvragers beogen activiteiten die in Noord- en Zuid-Holland plaatsvinden, namelijk respectievelijk 22% en 17%. Tussen de 3 en 4% van de aanvragers beoogt activiteiten in Zeeland, Flevoland en Limburg te organiseren.

Er zijn geen opvallende verschillen tussen de locaties van activiteiten van alle aanvragen ten opzichte van de locaties van activiteiten van gehonoreerde aanvragen. Zie bijlage 1 voor de gegevens over de rest van de provincies.

In vergelijking met de andere regelingen van het Fonds, is het Caribisch gebied relatief goed bereikt met deze regeling: op 12% van de ingediende aanvragen is aangegeven dat de activiteiten in het Caribisch deel van het Koninkrijk gaan plaatsvinden (en uiteindelijk op 14% van de gehonoreerde aanvragen). In totaal zijn dit 33 aanvragen en 18 gehonoreerde projecten.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (1/3)

We concluderen dat het Fonds met de regeling Internationale Samenwerking culturele organisaties stimuleert om internationale samenwerkingen aan te gaan. Er zijn (nog) geen indicaties dat dit ook duurzame samenwerkingen worden. Doordat het Fonds zich actief heeft ingezet om de uitnutting te verhogen, is het aantal (gehonoreerde) aanvragen en het doelbereik van de regeling toegenomen.

Het doel van Internationale Samenwerking is: *Het stimuleren van duurzame internationale samenwerking op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie, waarmee wordt bijgedragen aan de versterking daarvan in het Koninkrijk der Nederlanden, met als bijkomend resultaat een grotere zichtbaarheid van cultuurmaken buiten het Koninkrijk, zoals dat in het Koninkrijk wordt beoefend.*

Deelconclusie 1: De wijze waarop de regeling is ingericht past bij de doelgroep en het doel van de regeling. Het is dus aannemelijk dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling.

In januari 2024 hebben 133 projecten subsidie ontvangen vanuit Internationale Samenwerking. Op basis van de inrichting van de regeling concluderen we dat het aannemelijk is dat deze projecten bijdragen aan het doel van de regeling:

- Het doel van de regeling is concreet geformuleerd en bevat een overzichtelijk aantal gewenste effecten. Zo is voor potentiële aanvragers duidelijk welke projecten het Fonds subsidieert en welke impact het Fonds beoogt. Relevante termen worden uitgewerkt in de toelichting

van de regeling, al kan dit bijvoorbeeld voor de term ‘duurzaam’ concreter: *“goede, stabiele en krachtige partnerschappen met een langetermijnperspectief, en projecten met blijvende impact op deelnemers en uitvoerders”*. Elementen in deze uitwerking blijven nog redelijk vaag en lastig meetbaar.

- De regeling Internationale samenwerking bestaat uit 3 opties: Verkennen, Samenwerken en Open Call*. Voor elke optie van de regeling zijn aparte doelen geformuleerd, waarin duidelijk wordt welk soort projecten vanuit de optie gesubsidieerd worden. De doelen van de opties Verkennen en Samenwerken vallen logisch binnen het doel van de bredere regeling (zie bijlage 2 voor een uitwerking van de doelen). Door te kiezen voor de opties Verkennen en Samenwerken borgt het Fonds dat de regeling culturele organisaties kan helpen bij zowel het zetten van eerste stappen op het gebied van internationale samenwerking, als het verduurzamen van die stappen.
- We zien aspecten in het aanvraag- en beoordelingsproces die borgen dat de projecten die gehonoreerd worden bijdragen aan het doel van de regeling. Zo zijn de beoordelingscriteria relevant en dragen ze bij aan de doelen. Er is bewust gekozen voor het criterium ‘wederkerigheid’, ook al is dit criterium lastig toerekenbaar en komen er regelmatig vragen over vanuit aanvragers. Wederkerigheid wordt namelijk gezien als een erg belangrijk criterium om de duurzaamheid van de internationale samenwerkingsprojecten te borgen.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (2/3)

Deelconclusie 2: Het is aannemelijk dat de optie Verkennen ervoor zorgt dat culturele organisaties internationale samenwerkingen overwegen en eerste stappen zetten. Een tegenvallende doorstroom van aanvragers naar Samenwerken, wijst erop dat de regeling culturele organisaties nog beperkt stimuleert om de internationale samenwerkingen vervolgens ook duurzaam te ontwikkelen.

De regeling Internationale samenwerking is in 2021 erg beperkt uitgenut. Voor de periode 2022 tot en met 2024 is 66% van het beschikbare budget gehonoreerd. We zien dat veel aanvragen worden ingediend voor de optie Verkennen. Omdat deze optie in 2023 koerste op het subsidieplafond, is €200.000 van het subsidiebudget van Samenwerken toegevoegd aan Verkennen. Dat geeft aan het doel van Verkennen relevant is en aansluit bij een behoefte in het veld.

Het Fonds geeft aan dat het doel van Verkennen niet zozeer tegemoetkomt aan een behoefte die leeft, maar eerder aan een *latente* behoefte van de aanvragers. De regeling is bedoeld als stimulans voor culturele organisaties om na te gaan denken over internationale samenwerking, en het aangaan van internationale samenwerkingen te overwegen. De optie Verkennen biedt culturele organisaties vervolgens de mogelijkheid om het aangaan van een internationale samenwerking laagdrempelig uit te proberen.

Dat voor Verkennen veel aanvragen worden ingediend, toont aan dat het Fonds erin slaagt om de latente behoefte zichtbaar te maken bij de doelgroep en ervoor te zorgen dat deze groep eerste stappen zet op het

gebied van internationale samenwerkingen.

Het doel van Internationale samenwerking richt zich echter specifiek op het stimuleren van ‘*duurzame* internationale samenwerking’. Het is dus aannemelijk dat voornamelijk projecten die worden gesubsidieerd vanuit de optie Samenwerken bijdragen aan dit bredere doel, aangezien het doel van deze optie zich specifiek richt op de duurzame ontwikkeling en uitvoering van internationale samenwerkingsprojecten.

We zien echter dat het begrip ‘duurzaam’ niet nader wordt toegelicht in het doel van de optie Samenwerken. Dat maakt het voor aanvragers lastig om precies te begrijpen wat het Fonds hiermee bedoeld, en voor het Fonds om in het beoordelingsproces te borgen dat projecten worden gehonoreerd die binnen dit doel passen. Daarnaast is volgens het Fonds in de aanvragen slechts beperkt terug te zien dat aanvragers doorstromen van Verkennen naar Samenwerken. Het komt ook weinig voor dat aanvragers een tweede aanvraag indienen voor Samenwerken.

Een tegenvallende doorstroom van aanvragers naar de optie Samenwerken is een indicatie dat culturele organisaties nog maar beperkt worden gestimuleerd om de internationale samenwerkingen ook duurzaam te ontwikkelen en uit te voeren.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (3/3)

Deelconclusie 3: Het Fonds heeft zich actief ingezet om de uitnutting te verhogen. Daarmee is het aantal (gehonoreerde) aanvragen en het doelbereik van de regeling toegenomen.

Vooraf in 2021, maar ook in 2022, viel het aantal aanvragen voor Internationale samenwerking tegen. Een adviseur geeft aan dat de coronacrisis een grote impact had op het aantal aanvragen. Het aangaan van internationale samenwerkingen was gedurende de crisis vrijwel onmogelijk. Er zijn echter ook oorzaken voor de lage uitnutting in de regeling zelf te vinden. Zo bleek dat de maximale vergoeding van 50% van de totale projectkosten een drempel vormde voor potentiële aanvragers.

We constateren dat het Fonds zich op verschillende manier inzet om de toegankelijk van de regeling te borgen. De optie Verkennen is – passend bij het doel van deze optie – toegankelijker opgezet dan Samenwerken. Zo hoeven aanvragers voor Verkennen alleen een aanvraagformulier in te vullen; het delen van een conceptplan is niet nodig. Voor Samenwerken kunnen aanvragers gebruikmaken van de mogelijkheid om een conceptplan te delen voor feedback van adviseurs en om de aanvraag mondeling toe te lichten.

Naar aanleiding van de tegenvallende uitnutting heeft het Fonds zich ingezet om de uitnutting te verhogen. Zo heeft het Fonds meerdere online informatiesessies georganiseerd en een aantal specifieke drempels in de opzet van de regeling weggenomen (zoals de maximale vergoeding). Er zitten echter nog enkele elementen in de regeling die de toegankelijkheid

verminderen. Denk aan wollig taalgebruik in de regeling zelf. Als gevolg van deze aanpassingen is een stijging zichtbaar in het aantal aanvragen. In de managementrapportages van het Fonds wordt genoemd dat de verwachting is dat weinig budget onbenut zal blijven voor de regeling Internationale samenwerking.

Daarnaast heeft het Fonds de beoordelingswijze voor de regeling versoepeld. Het honoreringspercentage was in 2021 en 2022 opvallend laag, terwijl het juist de bedoeling is dat de regeling laagdrempelig en toegankelijk is (vooral voor de optie Verkennen). Een adviseur geeft aan dat het Fonds sinds 2023 de aanvragen met een ‘ja, mits’-bril beoordeelt, in plaats van de eerdere ‘nee, tenzij’-beoordeling. In de managementrapportages van het Fonds is verder te lezen dat Fonds sindsdien conceptplannen leest en feedback geeft, informatie opvraagt bij aanvragen die verder wel passend zijn en contact opneemt bij afwijzingen die met een aantal aanpassingen wel kansrijk lijken. In het toegenomen netto-honoringspercentage zijn de resultaten terug te zien van deze inzet: van 33% in 2021, naar 64% in 2023.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen is het aantal (gehonoreerde) aanvragen toegenomen. Het is aannemelijk dat daarmee ook het doelbereik van de regeling is toegenomen.

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We concluderen dat de regeling Internationale Samenwerking culturele organisaties stimuleert om internationale samenwerkingen aan te gaan op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie. Wel constateren we dat er beperkte doorstroom is naar de optie Samenwerking. Daarnaast zien we dat het Fonds zich actief heeft ingezet om het totaal aantal aanvragen te verhogen, met een positieve effect op de uitnutting van de regeling.

Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

- **Blijf inspanningen verrichten om de toegankelijkheid van de regeling te vergroten.** In de uitnutting van de regeling zijn de eerste resultaten te zien van de inspanningen van het Fonds om de toegankelijkheid te verbeteren. Om de toegankelijkheid van de regeling verder te vergroten, bevelen wij aan om te blijven werken aan het identificeren en wegnemen van mogelijke barrières. Denk aan het verminderen van wollig taalgebruik in de regeling zelf. We raden aan om hierbij ook rekening te houden met barrières die er voor specifieke doelgroepen bestaan, zoals gebrek aan informatie in het Papiamentu of Papiamentu. Daarnaast kan de toegankelijkheid van de regeling worden verbeterd door elementen aan de aanvraagprocedure toe te voegen, zoals spreekuren met adviseurs van de regeling.
- **Zet in op het vergroten van het bereik van de optie Samenwerken.** Om culturele organisaties voldoende te stimuleren om internationale

samenwerkingen *duurzaam* te ontwikkelen, is het van belang dat het bereik van specifiek de optie Samenwerken toeneemt. We raden het Fonds aan om te onderzoeken waarom het aantal aanvragen voor de optie Samenwerken achterblijft. Het helpt hierbij om inzichtelijk te maken wat de precieze doorstroom is van de optie Verkennen naar Samenwerken. Vervolgens kan gekeken worden naar mogelijke oorzaken. Zijn aanvragers bijvoorbeeld niet op de hoogte van de mogelijkheid om door te stromen naar Samenwerken, of een tweede aanvraag in te dienen voor Samenwerken? Dan helpt het om deze mogelijkheden beter onder de aandacht te brengen van de aanvragers, bijvoorbeeld op de website, in persoonlijk contact of in informatiesessies. Of ervaren potentiële aanvragers bepaalde barrières voor het indienen van een aanvraag? Overweeg dan hoe deze barrières weggenomen kunnen worden.

Samenvatting casus: HIDDEN_KATLEHONG

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over HIDDEN_KATLEHONG

In deze casus werkt het Groningse dansgezelschap X_Yusuf_Boss (XYB) samen met het Zuid Afrikaanse dansgezelschap Via Katlehong. XYB heeft voor HIDDEN_KATLEHONG subsidie ontvangen (€25.000) vanuit de optie Samenwerken. In HIDDEN_KATLEHONG wisselen jongeren uit Groningen en Katlehong door middel van hiphop en pantsula uit over het thema systemische ongelijkheid. In intensieve werkweken in zowel Groningen als Katlehong werken teams in verschillende workshops toe naar een eindpresentatie.

De onderzoekers zijn één dag naar de Groningen gegaan en hebben daar gesproken met de subsidieaanvrager (tevens artistiek leider), workshopleiders, deelnemers en een partnerorganisatie vanuit Groningen. Ook werd ingebeld met deelnemers en workshopleiders vanuit Katlehong. In de gesprekken stond centraal wat het project voor betrokkenen heeft betekend en hoe het project heeft bijgedragen aan het vormen van een (duurzame) community.

De werkzame elementen in deze casus

In de werkweken maakten betrokkenen kennis met nieuwe culturen, diverse dans- en kunstvormen en stond van elkaar leren centraal. Door de culturele uitwisseling ontwikkelden de betrokkenen nieuwe vaardigheden en perspectieven. Het project gaf deelnemers ruimte en tools om zichzelf uit te drukken. Hieraan heeft de openhartige en gezamenlijke insteek vanaf de start van het project bijgedragen. Daarmee is een omgeving gecreëerd waar mensen elkaar helpen, van elkaar leren en samen plezier maken. Zo is een community opgebouwd, waarbij betrokkenen elkaar ook na afronding van het project weten te vinden.

2. Samen Cultuurmaken: introductie

Doel regeling

Subsidieregeling: Het stimuleren van cultuurparticipatie door mensen voor wie in de huidige samenleving cultuurparticipatie niet vanzelfsprekend is. Dit doet het Fonds door het mede mogelijk maken van activiteiten, waarbij het cultureel en het sociaal domein en cultuurmakers samenwerken aan cultuur voor iedereen.

Website het Fonds: Met deze subsidieregeling moedigen we samenwerking en ontmoeting tussen instellingen, zelfstandig professionals in het sociaal en het cultureel domein en cultuurmakers aan. Het kunnen kleine of grote projecten zijn voor alle doelgroepen van jong tot oud.

Status regeling

Deze regeling gaat in verschillende rondes open t/m 2024.

Er zijn twee open oproepen geweest. Beide zijn in 2024 (opnieuw) open.

Wie mag aanvragen

Professionals uit het culturele domein en uit het sociaal domein.

Sporen

- Spoor 1 | try out: kleine en kortlopende initiatieven, met nadruk op kennismaken en uitproberen.
- Spoor 2 | ontwikkeltraject: grotere en langlopende initiatieven, met nadruk op leren en verbeteren.
- Spoor 3 | meerjarentraject: meerjarenprojecten waarin bewezen resultaten geboekt zijn, met nadruk op professionaliseren en verduurzamen.
- Open oproepen: voor verkenning, ontwikkeling en uitvoering van activiteiten rond specifieke thema's, doelgroepen, disciplines of regio's.

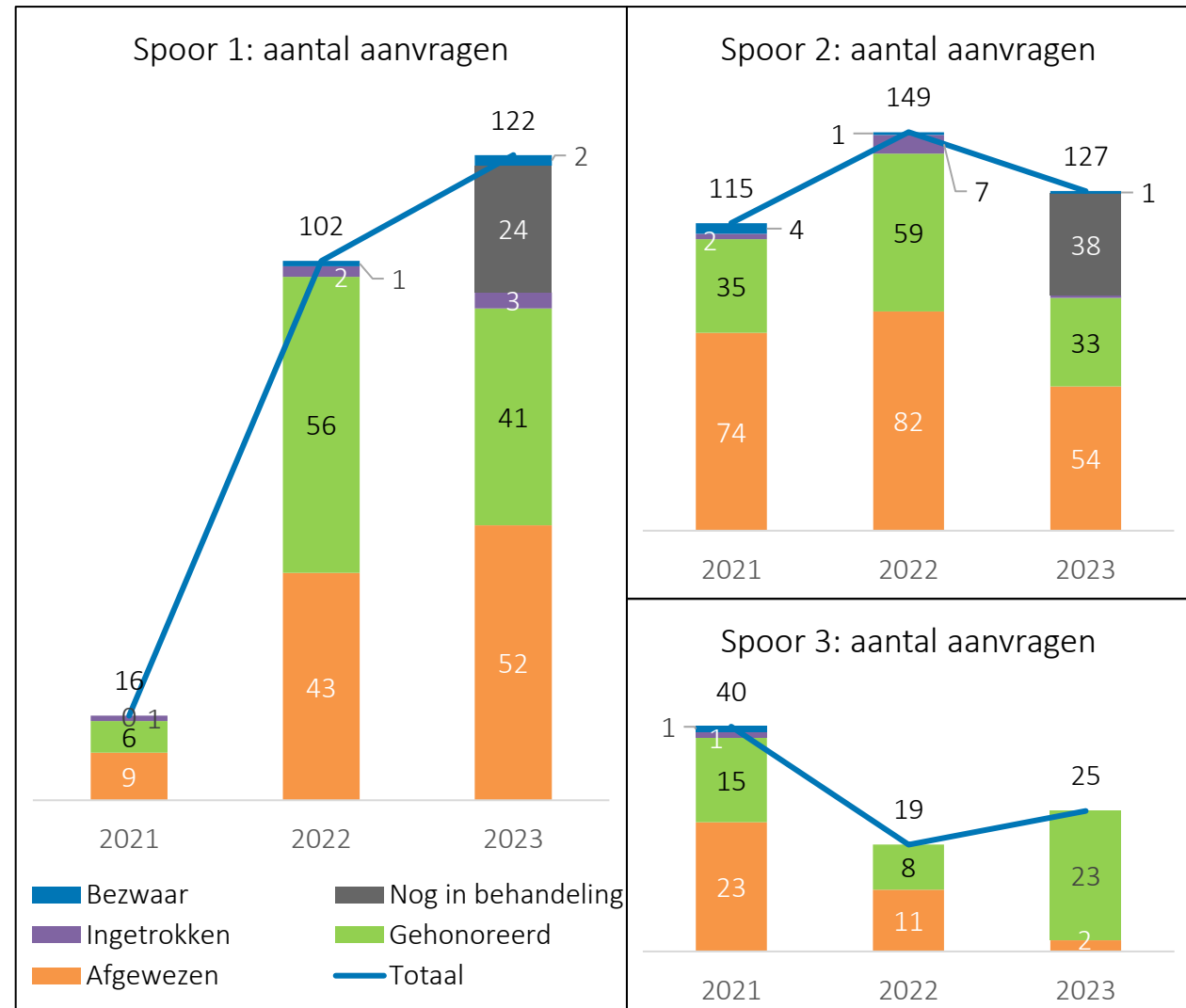
Uitnutting (1/4)

Aanvragen

De figuren hiernaast tonen het aantal aanvragen per jaar per spoor. In totaal zijn voor spoor 1, 2 en 3 gezamenlijk in 2021 t/m 2023 715 aanvragen ingediend, waarvan in januari 2024 603 behandeld zijn. De meeste aanvragen zijn gedaan voor spoor 2 (391 aanvragen in totaal, waarvan 337 behandeld). Het netto honoreringspercentage is relatief laag: van de 603 behandelde aanvragen zijn in totaal 253 aanvragen gehonoreerd, gemiddeld 42% per spoor. Het netto honoreringspercentage is het laagst voor spoor 2 (127 uit 343 behandelde aanvragen, 38%).

Belangrijk te vermelden is dat het honoreringspercentage het aantal gehonoreerde aanvragen ten opzichte van het totaal aan aanvragen betreft (exclusief aanvragen die zijn ingetrokken, nog in behandeling zijn of waar bezwaar op is gemaakt). Dat zijn dus ook aanvragen die binnen zijn gekomen bij het Fonds nadat het subsidieplafond van de ronde reeds bereikt was en dus automatisch zijn afgewezen. Het relatief lage percentage is dus te verklaren door het grote aantal aanvragen. Het honoreringspercentage van aanvragen vóór het bereiken van het subsidieplafond ligt hoger (maar is niet te herleiden op basis van de dataset).

Er is 10 keer een bezwaarprocedure gestart door de aanvrager. Het gaat in alle gevallen om afgewezen aanvragen. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Peildatum: januari 2024

Uitnutting (2/4)

Bedragen

De beschikbare budgetten zijn in 2022 in alle sporen volledig besteed. Met name bij spoor 2 is ruim meer aangevraagd (in 2022 403% van het beschikbare budget). In dat spoor is ook meer gehonoreerd dan het vooraf beschikbare budget.

In 2023 zijn de subsidieplafonds van spoor 2 en 3 opgehoogd vanuit het budget van Talentontwikkeling. Daarmee is in 2023 meer budget beschikbaar voor het hoge aantal aanvragen. Dit is in januari 2024 nog niet volledig besteed. Wel zijn nog veel aanvragen in behandeling: 38 bij spoor 2 en 23 bij spoor 3. De verwachting van het Fonds is dat deze budgetten volledig besteed gaan worden.

Type aanvragers

Professionals uit het culturele en uit het sociale domein kunnen subsidie aanvragen vanuit Samen Cultuurmaken. Ook zzp'ers kunnen subsidie aanvragen. De meerderheid van de aanvragen in spoor 1, 2 en 3 waarvan het type organisatie bekend is komt uit het culturele domein. Voor spoor 1 en 2 zijn dit met name producerende instellingen zoals makers of gezelschappen, voor spoor 3 met name educatieve culturele instellingen. Ook valt 11 tot 18% van de aanvragers in de categorie 'professionele instellingen anders dan kunst/cultuur- of onderwijsinstelling': het is mogelijk dat daar ook vragen vanuit het sociale domein bij zitten, maar het precieze aandeel is niet te deduceren vanuit de dataset.

Disciplines

De meeste aanvragen en gehonoreerde projecten in spoor 1, 2 en 3 betreffen de disciplines muziek en theater (41-42%). Relatief weinig aanvragen (minder dan 5%) betreffen circus en ambacht. Er zijn geen opvallende verschillen tussen de drie sporen voor wat betreft de disciplines van de projecten. Ook zijn er geen opvallendheden tussen de disciplines van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen. Met andere woorden: er is geen indicatie dat het Fonds bepaalde disciplines opvallend veel meer of minder honoreert.

Doelgroep en deelnemers

Veel aanvragen in spoor 1, 2 en 3 (36-48%) hebben als doelgroep professionals, vrijwilligers en cultuurmakers 18+. Ook hebben veel aanvragen (26-29%) als doelgroep cultuurmakers tussen 12-18 jaar en 65+.

Er zijn relatief weinig aanvragen met als doelgroep leerlingen (po en vo) en cultuurmakers 0-12 jaar.

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk ruim 235.000 deelnemers verwacht. De meeste hiervan zijn bij de meerjarentrajecten in spoor 3, waar gemiddeld ruim 6.000 deelnemers per project worden verwacht.

Uitnutting (3/4)

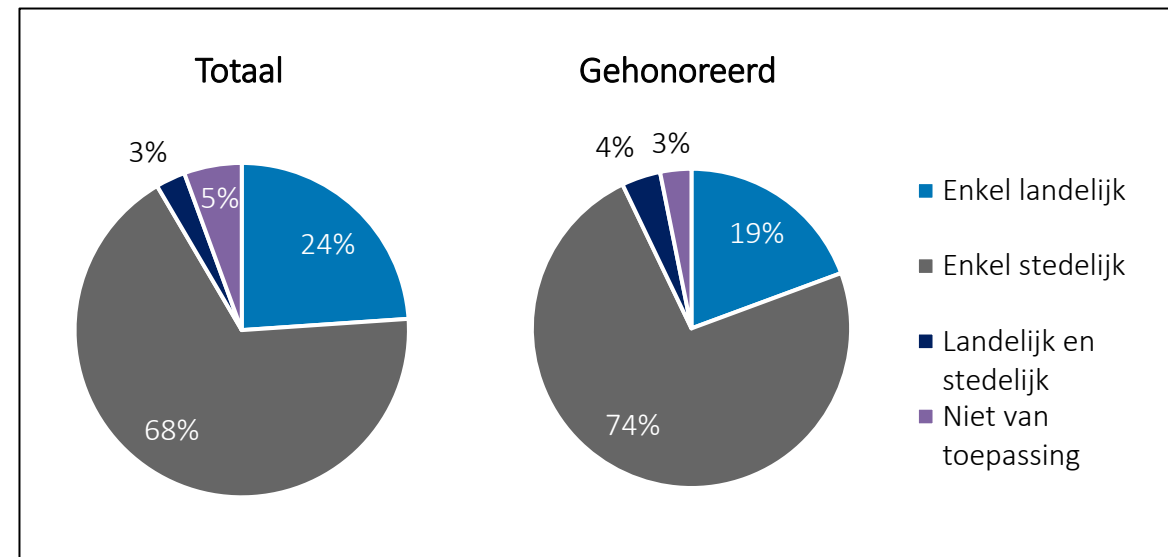
Regionale spreiding activiteiten

Ruim de meeste gehonoreerde projecten in spoor 1, 2 en 3 vinden enkel in stedelijk gebied plaats (74%). Dit is iets hoger dan het percentage van aanvragen dat het Fonds ontvangt voor activiteiten in stedelijk gebied (68%). 19% van de gehonoreerde projecten vindt enkel in landelijk gebied plaats, dit is in relatieve zin iets minder dan het aandeel projecten van alle aanvragen dat activiteiten beoogt in enkel landelijk gebied (24%). 4% van de gehonoreerde projecten vindt in zowel stedelijk als landelijk gebied plaats.

Wanneer we inzoomen op de provincies, zien we dat relatief veel aanvragers activiteiten beoogt die plaatsvinden in Noord- en Zuid-Holland (23% en 21%). Relatief weinig beoogde activiteiten van aanvragers vinden plaats in Zeeland, Flevoland en Overijssel.

Er zijn weinig opvallende verschillen tussen de locaties van activiteiten van alle aanvragen ten opzichte van de locatie van activiteiten van gehonoreerde aanvragen. Bij aanvragen voor activiteiten in Zuid-Holland zijn relatief minder aanvragen gehonoreerd (21% van totaal, 17% van gehonoreerd). Hetzelfde geldt voor aanvragen voor activiteiten in Noord-Brabant (11% van totaal, 7% van gehonoreerd). Zie bijlage 1 voor de gegevens over de rest van de provincies.

Bij 1% van de ingediende aanvragen is aangegeven dat de activiteiten in het Caribisch deel van het Koninkrijk plaats gaan vinden, van de gehonoreerde aanvragen is dit 2%. In totaal zijn dit 9 aanvragen en 4 gehonoreerde projecten.

Uitnutting (4/4)

Naast de drie sporen heeft het Fonds vanuit Samen Cultuurmaken twee keer een open oproep ingezet: 1) mentale gezondheid jongeren en 2) jongeren maken cultuur.

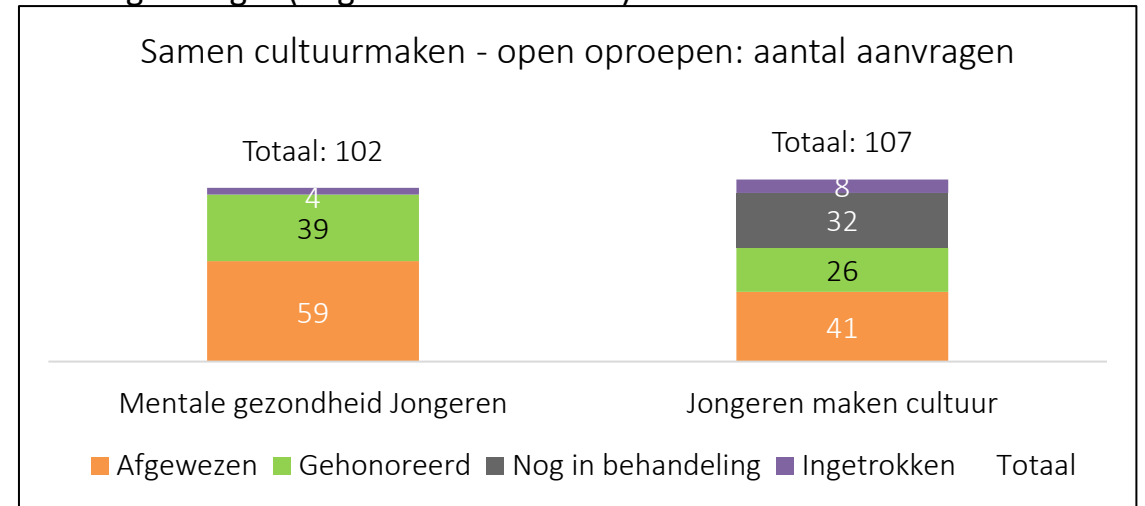
Voor **Mentale gezondheid jongeren** zijn 102 aanvragen ingediend. Van de 98 behandelde aanvragen zijn 39 aanvragen gehonoreerd (40%). Het subsidieplafond was €565.000: dat is ruim besteed (ruim €770.000 gehonoreerd). Het subsidieplafond is tussentijds opgehoogd met budget vanuit onder andere Cultuureducatie vmbo, een regeling met een vergelijkbare doelgroep waarvan de uitnutting relatief laag was. Eind 2023 is de open oproep heropend met een extra budget van €1.075.000.

Ook hier is het belangrijk te vermelden dat het honoreringspercentage het aantal gehonoreerde aanvragen ten opzichte van het totaal aantal aanvragen betreft (exclusief aanvragen die zijn ingetrokken of nog in behandeling zijn). Dat zijn dus ook aanvragen die binnen zijn gekomen bij het Fonds nadat het subsidieplafond van de ronde reeds bereikt was en dus automatisch zijn afgewezen. Het relatief lage percentage is dus te verklaren door het grote aantal aanvragen. Het honoreringspercentage van aanvragen vóór het bereiken van het subsidieplafond ligt hoger (maar is niet te herleiden op basis van de dataset).

Voor **Jongeren maken cultuur** zijn 107 aanvragen ingediend. Van de 67 behandelde aanvragen zijn 26 aanvragen gehonoreerd (39%). Het subsidieplafond is €4,4 miljoen: dat is nog lang niet besteed (tot en met januari 2024 €1.099.445 gehonoreerd). Het aantal aanvragen voor deze

open oproep valt tegen. Dit is met name te verklaren door de geografische beperkingen van de regeling, waardoor subsidie alleen aangevraagd mocht worden voor activiteiten buiten de grootste 44 gemeenten (G4 en G40). Voor het Fonds is het een bredere uitdaging om aanvragers uit kleine en middelgrote gemeenten te bereiken: hier wordt breder binnen het Fonds aandacht aan besteed. Eind 2023 keek het Fonds naar mogelijke ingrepen, zoals het eventueel bijstellen van de criteria. Een tweede verklaring is volgens adviseurs dat de doelgroep onvoldoende betrokken is geweest bij het opzetten van de open oproep, mede vanwege de (tijds)druk die was meegegeven vanuit het ministerie.

Deze open oproep is verlengd tot en met 30 november 2024, met een verhoogd budget (ongeveer verdubbeld).

Peildatum: januari 2024

Conclusies: indicaties voor doelbereik (1/3)

We concluderen dat het Fonds met de regeling Samen Cultuurmaken bijdraagt aan cultuurparticipatie door mensen voor wie in de huidige samenleving cultuurparticipatie niet vanzelfsprekend is.

Het doel van Samen Cultuurmaken is: *Het stimuleren van cultuurparticipatie door mensen voor wie in de huidige samenleving cultuurparticipatie niet vanzelfsprekend is. Dit doet het Fonds door het mede mogelijk maken van activiteiten, waarbij het cultureel en het sociaal domein en cultuurmakers samenwerken aan cultuur voor iedereen.*

Deelconclusie 1: De subsidie vanuit Samen Cultuurmaken is volledig uitgenut. Het is aannemelijk dat hiermee projecten zijn gestart die bijdragen aan het doel van de regeling.

De beschikbare subsidie vanuit Samen Cultuurmaken is tot dusverre volledig uitgenut. Daarbij wordt veel meer aangevraagd dan beschikbaar is (gemiddeld wordt slechts 42% van de behandelde aanvragen gehonoreerd). De grote vraag laat zien dat het doel van Samen Cultuurmaken relevant is. Daarbij constateren we dat de regeling zo is ingericht, dat het aannemelijk is dat de projecten die worden gehonoreerd bijdragen aan het doel van de regeling. De belangrijkste indicaties daarvoor zijn de breedte en toegankelijkheid van Samen Cultuurmaken.

Ten eerste constateren we dat de regeling breed is opgezet. Het is waarschijnlijk dat dit bijdraagt aan het doelbereik:

- Het doel is breed geformuleerd en bevat geen concrete 'wie' en 'wat'. De regeling is bedoeld voor alle soorten doelgroepen voor wie drempels

bestaan om te participeren en is dus open voor veel verschillende soorten projecten, zolang die bij de doelgroep passen. Zo behoudt het Fonds ruimte voor uiteenlopende projecten gericht op verschillende doelgroepen. Adviseurs van het Fonds geven aan ook veel variatie te zien in projecten en doelgroepen binnen de aanvragen.

- Uit onderzoek van het Fonds naar de ervaringen van stakeholders (BMC Yacht Group, 2023) blijkt dat Samen Cultuurmaken gezien wordt als een positief voorbeeld als het gaat om het belang van ruimte binnen de regeling en de mogelijkheid tot maatwerk.
- Via de beoordelingsprocedure zorgt het Fonds er voor dat de projecten die gehonoreerd worden bijdragen aan de doelen van de regeling, terwijl de breedte behouden wordt. De beoordelingscriteria zijn breed, doch toerekenbaar aan de aanvrager en relevant (zie bijlage 2). Een voorbeeld is het criterium 'inhoudelijke kwaliteit', waarvan één subcriterium is of de activiteiten voldoende aansluiten op de behoeften van de beoogde doelgroep en of daarmee ook daadwerkelijk drempels weggenomen worden.

Ten tweede zien we bij het Fonds een focus op het borgen van de toegankelijkheid van de regeling en de aanvraagprocedure. Zo kunnen conceptaanvragen voorgelegd worden aan adviseurs en is bij spoor 1 een mondelinge toelichting mogelijk. Ook geeft het Fonds aan dat zij aanvragers telefonische feedback geven bij afwijzing, wat hen helpt bij een eventuele nieuwe aanvraag.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (2/3)

Deelconclusie 2. Door het grote aantal aanvragen en de inrichting van het aanvraag- en beoordelingsproces van de regeling is er beperkte ruimte om te sturen op specifieke resultaten.

De grote vraag naar subsidie leidt ertoe dat het budget elke ronde snel opraakt, soms zelfs binnen enkele dagen. Dit is terug te zien in de relatief lage honoreringspercentages. Een gevolg voor het doelbereik is dat hierdoor potentieel veel aanvragen die mogelijk wel bijdragen aan het doel van de regeling, geen subsidie krijgen enkel omdat het budget niet toereikend is. Er zijn niet altijd alternatieve manieren om middelen voor deze projecten te verkrijgen, wat kan betekenen dat ze hierdoor niet gerealiseerd worden.

We constateren daarbij dat de inrichting van de regeling beperkte ruimte biedt om te sturen op welke projecten binnen het grote aantal aanvragen subsidie krijgen. Met de indeling in drie sporen krijgen verschillende groottes van projecten kans op subsidie, maar er is binnen de regeling geen sturingsruimte ten aanzien van verschillende typen projecten, aanvragers, doelgroepen of uitvoeringsplekken. Alle typen projecten kunnen een aanvraag indienen, maar er is niet een vast bedrag weggezet voor bepaalde groepen of projecten. Uitzondering hierop zijn de open oproepen, waarin wel een vast bedrag is gereserveerd voor een specifieke doelgroep (namelijk: aanvragers buiten de G40 en jongeren).

Ook kan het Fonds niet sturen op de honorering van bepaalde typen projecten of aanvragers via de beoordeling van aanvragen, want de

beoordeling vindt plaats op volgorde van binnenkomst en aanvragen worden niet met elkaar vergeleken. De kans om gehonoreerd te worden is dus niet alleen afhankelijk van de kwaliteit van de aanvraag en de mate waarin het project binnen de regeling past, maar ook van wanneer de aanvraag is ingediend.

Door de hoeveelheid aanvragen besteden medewerkers van het Fonds veel tijd aan het beoordelen van aanvragen en contact met aanvragers. Dat legt druk op de medewerkers en vergroot hun werklast. Daarnaast hebben medewerkers hierdoor weinig tijd om 'er op uit gaan' ter promotie van de regeling bij bepaalde groepen of voor bepaalde activiteiten. Waarschijnlijke consequenties daarvan zijn:

- Het aantal aanvragen uit het sociale domein valt tegen. Adviseurs geven aan dat het aantal groeit, maar lager is dan gehoopt. Een verklaring is dat het sociale domein het Fonds nog niet goed weet te vinden en vice versa.
- Enkele disciplines komen vaker voor, voor andere valt het aantal tegen. Volgens adviseurs valt specifiek het lage aantal aanvragen voor erfgoedactiviteiten tegen en hadden zij daar meer aanvragen verwacht (in totaal is 12% van de aanvragen voor discipline erfgoed). Tegelijkertijd is het mogelijk dat deze aanvragers al gebruik maken van de regeling Erfgoed maken.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (3/3)

Hoewel we constateren dat het Fonds beperkt kan sturen, is het lastig om op basis daarvan een inschatting te maken voor de gevolgen hiervan voor het doelbereik, omdat de kwaliteit van de aanvragen die hierdoor 'buiten de boot vallen' niet bekend is.

De overvraging van de regeling is bij het Fonds een punt van aandacht. Uit de managementrapportages komt naar voren dat het Fonds hier continu aandacht voor heeft. Zo is enkele keren budget overgeheveld vanuit niet uitgenutte regelingen en wordt gezocht naar manieren om de druk op de medewerkers te verlagen (bijvoorbeeld door toevoeging van FTE).

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We concluderen dat Samen Cultuurmaken bijdraagt aan het doelbereik. De subsidie wordt volledig uitgenut en op basis van de inrichting van de regeling is het waarschijnlijk dat de projecten die gehonoreerd worden, bijdragen aan cultuurparticipatie door mensen voor wie in de huidige samenleving cultuurparticipatie niet vanzelfsprekend is. Wel wordt de regeling sterk overvraagd. Doordat de beoordeling plaatsvindt op volgorde van binnenkomst van aanvragen (*first come, first serve*) is het moment van indienen een belangrijke factor in de kans om als aanvrager gehonoreerd te worden.

Daarom doen we de volgende aanbeveling:

- **Overweeg de inrichting van de regeling aan te passen zodat het Fonds kan sturen op het type aanvragen dat wordt gehonoreerd.** Daar zien we verschillende mogelijkheden voor. We bevelen daarbij nadrukkelijk aan om de **voor- en nadelen van elke optie af te wegen** en indien nodig **onderzoek te doen naar de effecten die aanpassingen hebben** voor de doelgroep en het doelbereik:
 - *Het oormerken van een bedrag voor een bepaald type aanvrager of project.* Door een bepaald bedrag te oormerken, wordt het bedrag gereserveerd voor een bepaald type aanvraag. Zo zou een deel van het bedrag gereserveerd kunnen worden voor aanvragen uit het sociale domein, omdat het Fonds beoogd die groep ook te

bedienen met deze regeling. Aandachtspunt daarbij is wel dat op het moment dat een deel van het bedrag geoormerkt wordt, er ook voldoende aanvragen vanuit die groep binnen moeten komen.

- *Het beoordelen van de aanvragen in rondes, in plaats van op volgorde van binnenkomst.* Het voordeel hiervan is dat de aanvragen op basis van scores met elkaar worden vergeleken, waardoor de aanvragen die het best scoren op de beoordelingscriteria (en dus het best passen bij de regeling), worden gehonoreerd. Deze aanpak heeft echter ook nadelen: aanvragen worden dus direct met elkaar vergeleken, terwijl aanvragen binnen deze regeling enorm kunnen verschillen, bijvoorbeeld ten aanzien van de doelgroep, activiteiten en discipline.

Samenvatting casus: Dans op Recept

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over Dans op Recept

Dans op Recept verzorgt danslessen voor mensen met Parkinson en mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en mensen met chronische klachten. Dans op Recept heeft subsidie ontvangen (€500.000) binnen spoor 3: meerjarenregeling. Met deze subsidie bouwt Dans op Recept voort op reeds opgedane ervaringen, gebouwde netwerken en behaalde successen en werkt Dans op Recept aan bestendiging en uitrol van activiteiten in Groningen, Drenthe en Limburg.

De onderzoekers zijn naar Friesland gegaan, en hebben meegedaan aan twee danslessen. Ook zijn deelnemers, een revalidatiearts en een zorgmedewerker geïnterviewd. Hier zagen we het plezier dat deelnemers hadden en voerden we mooie gesprekken, over wat de ziekte Parkinson voor deze personen betekende en wat de danslessen voor moois in hun leven bracht.

De werkzame elementen in deze casus

Dans op Recept geeft deelnemers veel meer dan gezondheidsvoordelen: de danslessen geven ze plezier, sociale connecties, zelfvertrouwen, zingeving en creativiteit. De deelnemers voelen zich even geen patiënt, maar dansers die meedoen in de samenleving. Om dit mogelijk te maken, moet Dans op Recept de verbinding leggen tussen het culturele veld en het zorgdomein. En dat gaat met de nodige uitdagingen. De manier van denken die daarvoor nodig is, namelijk dat cultuur bijdraagt aan de gezondheid van patiënten, is nog geen gemeengoed.

Erfgoed Maken: introductie

Doel regeling

Subsidieregeling: projecten stimuleren waarin aanvragers activiteiten ontwikkelen om immaterieel erfgoed toekomstbestendig te maken, om lokale erfgoed- en vrijwilligersorganisaties te versterken of om iedereen met erfgoed in aanraking te brengen door educatie. Onder Erfgoed Maken vallen de hoofdstukken Erfgoed met effect en het Meester-Gezeltraject.

- Erfgoed met effect: projecten stimuleren die gericht zijn op het zetten van een of meerdere ontwikkelstappen voor het bereiken van de diverse nader omschreven effecten.
- Meester-Gezeltraject: kennisoverdracht, doorontwikkeling en het levend houden van ambachten stimuleren.

Status regeling

Erfgoed met effect open van 14 maart 2022 t/m 31 juli 2024.

Meester-gezeltraject open van 1 oktober 2022 t/m 30 november 2022.

Wie mag aanvragen

Erfgoed met effect: stichting/ vereniging die zich inzet voor erfgoed, erfgoedparticipatie of -educatie, of die een erfgoedgemeenschap vertegenwoordigt of een zelfstandige erfgoedprofessional die zich inzet voor actieve erfgoedparticipatie of -educatie.

Meester-Gezeltraject: persoon (of personen) met enige ervaring in een ambacht (niet bedoeld voor starters of beoefenaars die zich beginnen te bekwamen in een ambacht).

Hoofdstukken en categorieën

Hoofdstuk Erfgoed met effect

- **Categorie 1:** Kortlopende initiatieven op het gebied van immaterieel erfgoed, erfgoedvrijwilligers en/of erfgoededucatie.
- **Categorie 2:** Langer lopende initiatieven, waarmee nieuwe groepen mensen bereikt worden en tenminste nog één ontwikkelstap met effect gezet worden.
- **Categorie 3:** Langer lopende initiatieven, waarmee nieuwe groepen mensen bereikt worden en tenminste nog vier ontwikkelstappen met effect gezet worden.

Hoofdstuk Meester-Gezeltraject

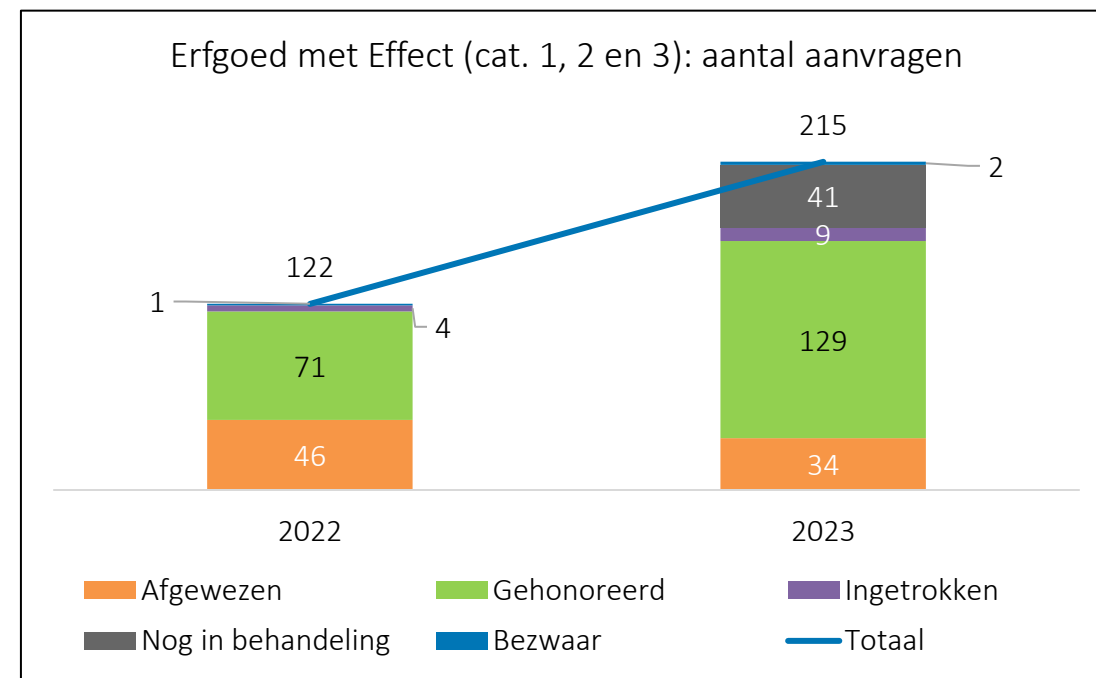
- Pilot voor talentontwikkeling op het gebied van ambachten die verloopt via een Meester-Gezeltraject.

Uitnutting categorieën 1, 2 en 3 (1/3)

Aanvragen

In totaal zijn voor categorie 1, 2 en 3 in de periode 2022-2023 337 aanvragen ingediend, waarvan de meeste (215) in 2023. 280 van de 337 aanvragen waren eind 2023 behandeld. Hiervan zijn er 200 gehonoreerd, waarmee het netto honoreringspercentage 71% is.

In 2022 lag het aantal aanvragen voor de categorieën 1 en 2 op schema, maar liep het aantal aanvragen voor categorie 3 achter op de prognose. Uit de managementrapportages blijkt dat het Fonds toen verschillende maatregelen genomen heeft om meer aanvragen binnen te krijgen. Zo is het team gaan werken met een soepeler beoordelingskader, zijn potentiële aanvragers meer begeleid bij hun aanvraag en is de communicatie geïntensiveerd. In 2023 werd een verbetering van het aantal aanvragen gerapporteerd. Het aantal aanvragen steeg van 122 in 2022 naar 215 in 2023 (zie figuur hiernaast). In 2022 zijn 71 van de 117 behandelde aanvragen gehonoreerd, een netto honoreringspercentage van 61%. In 2023 zijn 129 van de 163 behandelde aanvragen gehonoreerd, een netto honoreringspercentage van 79%.

Uitnutting categorieën 1, 2 en 3 (2/3)

Bedragen

De verwachting van het Fonds (beschreven in de managementrapportages) is dat het totale budget dat beschikbaar was voor 2021 – 2024 volledig uitgenut zal gaan worden (een aantal aanvragen was in januari 2024 nog in behandeling). In 2022 was het budget niet uitgenut, doordat het aantal aanvragen achterbleef. Een deel van het budget uit categorie 3 is toen benut voor het Meester-Gezeltraject. Het aantal aanvragen is vervolgens toegenomen, waardoor eind 2023 is besloten om het budget met totaal € 1,5 miljoen op te hogen (€ 0,2 miljoen voor categorie 1, € 0,6 miljoen voor categorie 2 en € 0,7 miljoen voor categorie 3).

Er is 3 keer een bezwaarprocedure gestart door de aanvrager. Het gaat in alle gevallen om afgewezen aanvragen. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Type aanvragers

Voor deze regeling kan een subsidie worden aangevraagd door stichtingen en verenigingen die zich inzetten voor erfgoed, erfgoedparticipatie of erfgoededucatie. Ook zelfstandige erfgoedprofessionals die zich inzetten voor actieve erfgoedparticipatie of –educatie kunnen subsidie aanvragen.

Voor categorie 1, 2 en 3 zijn de meeste aanvragen gedaan door professioneel presenterende instellingen (musea, podia, festivals) (28%) en vrijwilligersorganisaties (25%). Het daadwerkelijke aandeel voor beide type

aanvragers ligt waarschijnlijk hoger, omdat bij 15% van de aanvragen het type aanvrager niet is ingevuld op het aanvraagformulier.

Disciplines

Na erfgoed (51%), betreft een groot deel van de aanvragen de disciplines muziek (28%) en theater (22%). Er zijn er geen opvallende verschillen tussen het aandeel van de disciplines van *alle* aanvragen ten opzichte van aandeel van de disciplines van de *gehonoreerde* aanvragen. Met andere woorden: er is geen indicatie dat het Fonds bepaalde disciplines opvallend veel vaker of minder vaak honoreert.

Doelgroep en deelnemers

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk ruim 222.000 deelnemers verwacht. De doelgroepen die het vaakst staan opgenomen in aanvragen voor categorie 1, 2 en 3 zijn vrijwilligers (73%), professionals (51%), leerkrachten en docenten (50%), cultuurmakers 18+ (48%) en cultuurmakers 65+ (46%). Opvallend is dat naast po leerlingen (<1%), het aandeel vo leerlingen (24%) dat als doelgroep staat opgenomen, relatief laag is.

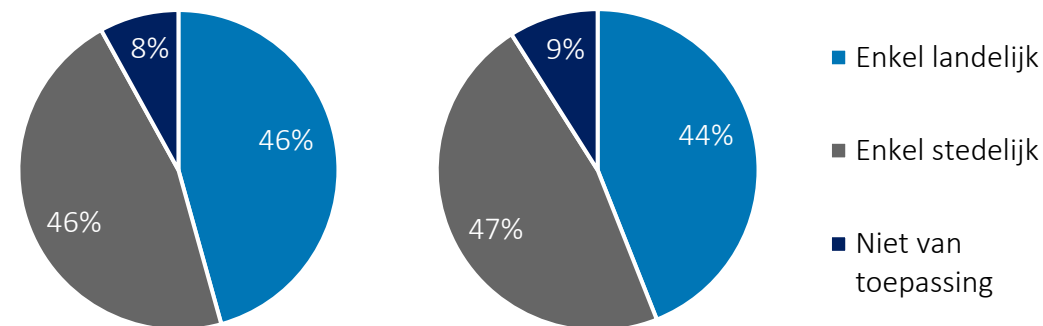
Uitnutting categorieën 1, 2 en 3 (3/3)

Regionale spreiding activiteiten

De verhouding tussen stedelijk en landelijk gebied is bij deze regeling in evenwicht. 47% van de gehonoreerde projecten in categorie 1, 2 en 3 vindt plaats in stedelijk gebied en 44% in landelijk gebied. Van 9% van de aanvragen is onbekend of de projecten plaatsvinden in stedelijk of landelijk gebied.

De meeste beoogde activiteiten van aanvragen vinden plaats in Gelderland (20%), Noord-Brabant (17%) en Noord-Holland (17%). De minste beoogde activiteiten vinden plaats in Flevoland (7%), het Caribisch deel van het Koninkrijk (6%), en Zeeland (6%). Zie de separate bijlage 1 voor de gegevens over de rest van de provincies.

Er zijn weinig opvallende verschillen tussen de beoogde locaties van activiteiten van *alle* aanvragen ten opzichte van de locatie van activiteiten van *gehonoreerde* aanvragen. Met andere woorden: er is geen indicatie dat het Fonds aanvragen met activiteiten in bepaalde provincies opvallend veel vaker of minder vaak honoreert.

Uitnutting Meester-Gezeltraject

Aanvragen

Naast de drie hiervoor beschreven categorieën heeft het Fonds vanuit Erfgoed maken in oktober 2022 het Meester-Gezeltraject uitgezet. In deze regeling zijn in totaal 27 aanvragen gedaan, waarvan er 1 is ingetrokken. Alle 26 overgebleven aanvragen zijn gehonoreerd, waarmee het netto honoreringspercentage dus 100% is.

Na een succesvolle start van de regeling in oktober 2022 werd de aanvraagtermijn van het Meester-Gezeltraject verlengd tot eind november.

Bedragen

Het initiële subsidieplafond voor deze regeling in 2022 was € 190.000, maar er is tweemaal budget toegevoegd; een keer door OCW (€ 178.000) en een keer via een budgetverschuiving vanuit categorie 3 van Erfgoed met effect (ca. € 166.000). Het opgehoogde budget is volledig uitgenut.

Type aanvragers

Personen met enige ervaring in een ambacht (niet starters) kunnen subsidie aanvragen vanuit het Meester-Gezeltraject. Voornamelijk natuurlijke personen (63%) en eenmanszaken (30%) hebben een aanvraag gedaan.

Disciplines

De meeste aanvragen zijn gedaan met betrekking tot de volgende disciplines: erfgoed (14 keer), beeldende kunst (11) en muziek (10). Andere disciplines waar ook voor zijn aangevraagd zijn: letteren (2), community art (1), film (1), media (1) en urban arts (1).

Doelgroep

In totaal worden in de projecten ruim 405 deelnemers verwacht. De doelgroep van de regeling is vrij divers; naast professionals (9 keer) zijn dit cultuurmakers 18+ (4), cultuurmakers 65+ (5), vrijwilligers (3), leerkrachten en docenten (3) en studenten (2).

Regionale spreiding activiteiten

13 van de gehonoreerde projecten vindt plaats in stedelijk gebied en 9 in landelijk gebied. Van 4 van aanvragen is de omgeving waarin het project plaatsvindt onbekend.

De meeste activiteiten vinden plaats in Zuid-Holland (8) en Noord-Holland (7).

Conclusies: indicaties voor doelbereik

Het doel voor de regeling Erfgoed is breed geformuleerd en beperkt geoperationaliseerd in de beoordelingsprocedure, waardoor geen precieze uitspraken over doelbereik van de regeling gedaan kunnen worden.

Het doel van Erfgoed Maken is: *projecten stimuleren waarin aanvragers activiteiten ontwikkelen om immaterieel erfgoed toekomstbestendig te maken, om lokale erfgoed- en vrijwilligersorganisaties te versterken of om iedereen met erfgoed in aanraking te brengen door educatie.*

Deelconclusie 1. Het Fonds heeft de toegankelijkheid van Erfgoed met effect (de drie categorieën binnen de regeling Erfgoed maken) gedurende de looptijd vergroot. Hierdoor wordt de subsidie binnen Erfgoed met effect in 2024 naar verwachting volledig uitgenut, en zijn er 200 projecten gehonoreerd die aansluiten bij de doelstelling.

Het aantal aanvragen voor Erfgoed Maken bleef in 2022 achter. Er hadden dus meer projecten gestimuleerd kunnen worden die een bijdrage hadden kunnen leveren aan de doelen van de regeling. Het Fonds heeft op verschillende manieren ingezet op het verhogen van het aantal aanvragen: het beoordelingskader is versoepeld en er is meer ingezet op communicatie met en begeleiding van aanvragers. Met resultaat: de verwachting is dat het budget in 2024 volledig uitgenut zal worden.

Er zijn 200 projecten gesubsidieerd. Het is aannemelijk dat de gesubsidieerde projecten bijdragen aan de gestelde doelen, want de beoordelaars bekijken of de projecten aansluiten bij één van de drie in de

doelstelling genoemde aandachtsgebieden.

Daarnaast dienen alle projecten in de categorieën 1, 2 en 3 ten minste 'effect a' te realiseren: dit betekent dat als het project succesvol is uitgevoerd, de groep mensen die actief deelneemt aan de erfgoedactiviteiten vergroot is of de groep vrijwilligers betrokken bij de organisatie meer divers is.

Deelconclusie 2. Het Meester-Gezeltraject is volledig uitgenut, waarbij het budget gedurende de looptijd flink is verhoogd. Door de manier waarop de beoordelingsprocedure is ingericht, is niet vast te stellen hoe groot de bijdrage aan de doelstellingen is.

Naast de algemene doelstelling van Erfgoed Maken is de doelstelling van het Meester-Gezeltraject *kennisoverdracht, doorontwikkeling en het levend houden van ambachten stimuleren*. Er zijn 26 aanvragen gehonoreerd. Deels is aannemelijk dat deze projecten bijdragen aan het doel, omdat er wordt getoetst op *de mate waarin sprake is van actieve ambachtsbeoefening*. Tegelijkertijd is niet volledig vast te stellen in hoeverre de projecten bijdragen aan de doelstelling, omdat veel van de beoordelingscriteria niet gericht zijn op effecten maar op de manier waarop de aanvraag is geschreven (subcriteria zijn bijvoorbeeld: *leg uit op welke manier de gekozen aanpak bijdraagt aan het bereiken van de doelstellingen; de aansluiting van het projectplan op de behoeften van Gezel en Meester; en de haalbaarheid van de planning*).

Conclusies: indicaties voor doelbereik

Deelconclusie 3. Door de manier waarop Erfgoed met effect is uitgewerkt en ingericht, kunnen we geen uitspraken doen over hoe substantieel de bijdrage van de gesubsidieerde projecten aan de doelen is.

Hoe substantieel de bijdrage van de gesubsidieerde projecten aan de doelen is, is niet te zeggen. Hiervoor zijn drie redenen:

- De projecten dienen gericht te zijn op het zetten van een of meerdere ontwikkelstappen voor het bereiken van effecten. Deze effecten vallen niet altijd logisch binnen de doelstelling. Sommige beoogde effecten zijn weinig concreet en niet direct te koppelen aan het doel van de regeling. Bijvoorbeeld: *deelnemers ontwikkelen meervoudige perspectieven op de waarde en de betekenis van erfgoed of deelnemers hebben zeggenschap over het interpreteren, waarderen en representeren van erfgoed waarmee zij zich verbonden voelen*. Sommige van de effecten vallen overigens wél logisch binnen de overkoepelende doelstelling van de regeling (bijvoorbeeld: het beoogde effect *de organisatie wordt meer zelfredzaam* past binnen het deel van het doel *lokale erfgoedorganisaties versterken*). Een adviseur van het Fonds herkent dat de effecten niet altijd duidelijk zijn en ziet het ook terug in de aanvragen: effecten bleken in elkaar over te lopen, sommige aanvragers waren zoekend aan welk effect ze bijdragen, andere vinkten in het aanvraagformulier alle effecten aan.

- Een tweede reden waarom niet is vast te stellen hoe substantieel de bijdrage van de projecten aan de doelen is, is dat de beoordelingscriteria niet meetbaar en vrij algemeen zijn. Zo beoordeelt het Fonds in hoeverre de activiteiten bijdragen aan het bereiken van de gekozen effecten, maar zijn juist deze effecten zoals hiervoor beschreven niet altijd concreet en relevant (in de zin van: passend bij het doel van de regeling).
- Tot slot zijn sommige begrippen in de doelstelling breed, met name het begrip 'toekomstbestendig' zou nog nader ingevuld kunnen worden.

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We constateren dat de uitnutting van Erfgoed Maken achterbleef, en dat het Fonds zich heeft ingezet om voldoende (honoreerbare) aanvragen te krijgen. Ook constateren we dat de uitwerking en inrichting van de regeling ertoe leiden dat niet is vast te stellen hoe substantieel de bijdrage van de projecten aan de doelstelling is. We bevelen het Fonds daarom aan:

- **Blijf de toegankelijkheid van de regeling borgen.** Het Fonds heeft ingezet op communicatie met en begeleiding van aanvragers, en heeft daarmee het aantal (honoreerbare) aanvragen verhoogd. We bevelen het Fonds aan om de ingezette weg te vervolgen en op deze manier blijvend aandacht te hebben voor de toegankelijkheid van de regeling. Mogelijk is er ook winst te behalen in het vergroten van de bekendheid van de regeling.
- **Concretiseer de manier waarop de regeling is uitgewerkt en ingericht.** We bevelen het Fonds aan om de manier waarop de regeling is uitgewerkt en ingericht te concretiseren, zodat gestuurd kan worden op het honoreren van die projecten die volgens het Fonds de grootste bijdrage leveren aan de doelstelling. Dit kan bijvoorbeeld door de effecten waaraan de projecten dienen bij te dragen te verduidelijken en beter aan te laten sluiten bij de doelen van de regeling. Deze concretisering kan ook bijdragen aan de toegankelijkheid van de regeling.

- **Onderzoek of de regeling vereenvoudigd kan worden.** We bevelen het Fonds ook aan om te onderzoeken of de regeling vereenvoudigd kan worden (de combinatie ontwikkelstappen en effecten is relatief ingewikkeld), wat de toegankelijkheid kan vergroten.
- **Borg dat de beoordeling in de praktijk aansluit bij de beschrijving van de beoordeling op papier.** Het Fonds heeft het beoordelingskader versoepeld om de toegankelijkheid van de regeling te vergroten. Hierdoor is mogelijk de beoordeling zoals beschreven in de regeling niet (meer) in lijn met de beoordeling zoals die in de praktijk gedaan wordt. Het is voor aanvragers belangrijk dat er een transparant beoordelingsproces is. Daarom bevelen we het Fonds aan om te borgen dat de beoordeling in de praktijk aansluit bij de beoordeling zoals beschreven in de regeling en op de website.

Samenvatting casus: Verkenning vo leerlingen naar Kasteel Helmond

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over de verkenning vo leerlingen naar Kasteel Helmond

Museum Helmond wilde graag meer schoolbezoeken vanuit het voortgezet onderwijs naar Kasteel Helmond genereren. Museum Helmond heeft subsidie ontvangen (€5.000) binnen categorie 1 van Erfgoed Maken. Hiermee heeft Museum Helmond een verkenning uitgevoerd, waarin is onderzocht wat waardevol aanbod is voor het voortgezet onderwijs. Na de verkenning is met een vervolgsubsidie (categorie 2) daadwerkelijk een project voor vo-leerlingen ontwikkeld: Memes uit Helmond.

De onderzoekers zijn naar Kasteel Helmond gegaan, en hebben in de trouwzaal van het kasteel de betrokkenen geïnterviewd. We zijn ook rondgeleid door het kasteel, waarmee we een beeld kregen van de zorg waarmee schoolprogramma's worden vormgegeven in het kasteel.

De werkzame elementen in deze casus

Door de verkenning is een project voor vo-leerlingen ontwikkeld vanuit de vraagkant. Vroegtijdig in het proces zijn leraren, coördinatoren en directeurs van middelbare scholen betrokken. Het uitgangspunt om vanuit de vraag te werken vormde gedurende de verkenning de rode draad. De vervolgsubsidie zorgde ervoor dat succesvol vervolg aan de verkenning kon worden gegeven. Het resultaat is een concreet, op de werkwijze afgestemd pilotprogramma waar leerlingen in Helmond de komende jaren de vruchten van kunnen plukken.

Regeling 4. Vernieuwen van cultuurmaken

Doel regeling

Subsidieregeling: Met deze regeling stimuleert het Fonds het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten die zorgen voor de vernieuwing van cultuurparticipatie. Die activiteiten sluiten aan bij de vraag of behoefte van de betrokken cultuurmakers, en leveren een bijdrage aan hun creatieve ontwikkeling.

Status regeling

Deze regeling is open van 14 maart 2022 t/m 31 juli 2024.

Wie mag aanvragen

Verschilt per subregeling, het totaaloverzicht:

- Culturele stichtingen, verenigingen en instellingen
- Culturele professionals
- Natuurlijke personen, namens minimaal drie cultuurmakers

Subregelingen

Ontwikkeling – stimuleert dat cultuurmakers zich ontwikkelen op het gebied van cultuurparticipatie.

MeeMaakPodia – stimuleert dat culturele instellingen zich ontwikkelen tot een plek waar zij met cultuurmakers samenwerken aan meer en diverse soorten cultuurbeoefening.

Co-creatie (participatieve kunst en cultuur) - ontwikkelen en uitvoeren van projecten door professionele kunstenaars en instellingen die zorgen voor vernieuwing van cultuurmaken, waarbij cultuurmakers een bepalende invloed hebben op het proces en eindproduct.

Uitnutting (1/3)

Aanvragen

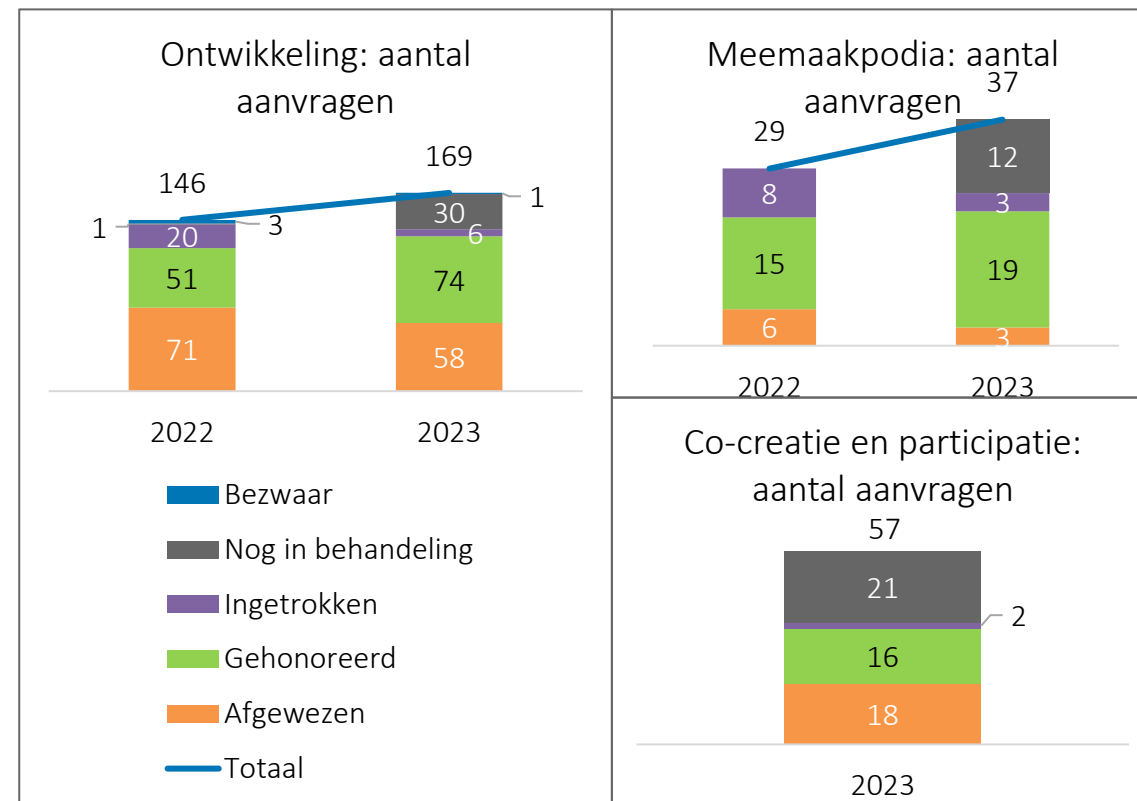
In totaal zijn er in de periode 2022-2023 438 aanvragen gedaan, waarvan de meeste voor ‘Ontwikkeling’ (146 in 2022 en 169 in 2023).

In de grafieken hiernaast is te zien dat in totaal 175 aanvragen zijn gehonoreerd (Ontwikkeling: 51 honoreringen in 2022, 74 in 2023; Meemaakpodia: 15 honoreringen in 2022, 19 in 2023 en Co-creatie en participatie 16 honoreringen). Januari 2024 waren in totaal 331 aanvragen behandeld, waarmee het netto honoreringspercentage 53% is.

Het netto honoreringspercentage verschilt tussen de regelingen; voor Ontwikkeling en Co-creatie is totaal respectievelijk 49% en 47% van de behandelde aanvragen gehonoreerd, voor Meemaakpodia is dit 79%.

Het aantal aanvragen voor Vernieuwen van cultuurmaken bleef achter. In de managementrapportages is beschreven dat het Fonds daarom verschillende aanpassingen heeft gedaan. De subregeling Samenwerking is samengevoegd met de subregeling Ontwikkeling (en heette daarna Ontwikkeling). Daarnaast is de subregeling Co-creatie en participatie toegevoegd. Ook is de regeling versimpeld, zijn kaders verruimd en is ingezet op het verbeteren van communicatie met potentiële aanvragers. Na het doorvoeren van deze wijzigingen is het aantal aanvragen voor Ontwikkeling en Meemaakpodia in 2023 gestegen: voor Ontwikkeling van 146 naar 169 aanvragen, voor Meemaakpodia van 29 naar 37 aanvragen.

Er is 4 keer een bezwaarprocedure gestart door de aanvrager, allemaal binnen de subregeling Ontwikkeling. Het gaat in alle gevallen om afgewezen aanvragen. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Peildatum: januari 2024

Uitnutting (2/3)

Bedragen

In de uitnutting (tot januari 2024) van het totale beschikbare bedrag is terug te zien dat het aantal aanvragen achterbleef. Voor Ontwikkeling is de uitnutting 24%, voor Meemaakpodia 83% en voor Co-creatie 47%. Omdat er gedurende de evaluatie nog relatief veel aanvragen in behandeling zijn en de regeling open staat tot maart 2024, zullen deze uitnuttingspercentages aan het eind van de subsidieperiode hoger zijn. Een coördinator van het Fonds heeft eind april 2024 gedeeld dat Meemaakpodia en Co-Creatie hun subsidieplafond binnenkort lijken te gaan bereiken.

Type aanvragers

Voor Ontwikkeling en Co-creatie kunnen culturele stichtingen, verenigingen en professionals (met meer dan 3 jaar werkervaring) die zich inzetten voor cultuurparticipatie of –educatie een subsidieaanvraag doen. Ontwikkeling staat daarnaast open voor groepen cultuurmakers vanaf 3 personen. De subregeling Meemaakpodia staat open voor culturele instellingen die de community betrekken bij de invulling van hun programmeer- of podiumfunctie.

Voor Ontwikkeling zijn de meeste aanvragen gedaan door amateurverenigingen (33%) en professioneel producerende instellingen (maker/gezelschap) (20%). Voor Co-creatie zijn de meeste aanvragen gedaan door professioneel presenterende (musea, podia, festivals) (20%) en producerende (maker/gezelschap) (18%) instellingen. Voor Meemaakpodia

waren het professioneel presenterende instellingen (musea, podia, festivals) (60%) die de meeste aanvragen deden.

Het aandeel voor deze meest voorkomende type aanvragers ligt waarschijnlijk hoger, omdat bij in totaal 26% van de aanvragen het type aanvrager niet is ingevuld op het aanvraagformulier.

Disciplines

De meeste aanvragen zijn ingediend voor projecten in de disciplines theater (47%) en muziek (42%). Specifiek bij Meemaakpodia zijn daarnaast relatief veel aanvragen ingediend voor Urban arts (20%).

Er zijn er geen opvallende verschillen tussen het aandeel van de disciplines van *alle* aanvragen ten opzichte van aandeel van de disciplines van de *gehonoreerde* aanvragen.

Doelgroep en deelnemers

Het grootste aandeel van de aanvragen heeft als doelgroep cultuurmakers 18+ (61%), vrijwilligers (59%) en professionals (57%). Het totaal aantal verwachte unieke deelnemers is ruim 36.000. Uitgesplitst naar subregeling is dit 17.000 voor Ontwikkeling, 11.000 voor en 8.000 voor Co-creatie.

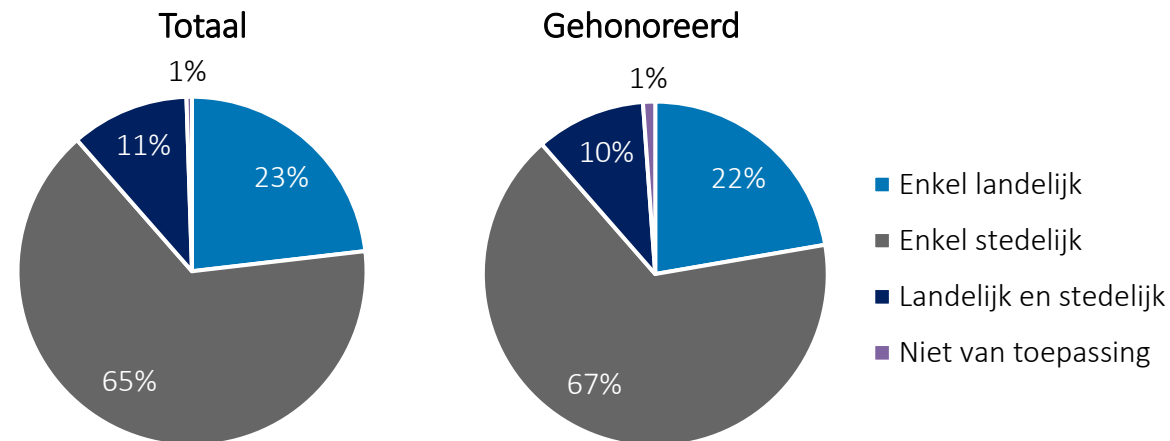
Uitnutting (3/3)

Regionale spreiding activiteiten

De meeste activiteiten van gehonoreerde projecten vinden plaats in stedelijk gebied (67%). 22% van de activiteiten vindt enkel in landelijk gebied plaats en 10% in zowel stedelijk als landelijk gebied.

De meeste beoogde activiteiten van aanvragers vinden plaats in Zuid-Holland (27%) en Noord-Holland (26%). Provincies die minder werden beoogd als locatie voor activiteiten zijn Flevoland (5%), Friesland (5%) en Zeeland (3%). Voor 2% van de aanvragen is aangegeven dat de activiteiten plaats zullen vinden in het Caribisch gebied

Er zijn weinig opvallende verschillen tussen de beoogde locaties van activiteiten van *alle* aanvragen ten opzichte van de locatie van activiteiten van *gehonoreerde* aanvragen. Met andere woorden: er is geen indicatie dat het Fonds aanvragen met activiteiten in bepaalde provincies opvallend veel vaker of minder vaak honoreert.

Conclusies: indicaties voor doelbereik

We concluderen dat het Fonds met de regeling Vernieuwen van Cultuurmaken bijdraagt aan de vernieuwing van cultuurparticipatie. Tegelijkertijd had het doelbereik groter kunnen zijn, als de regeling volledig was uitgenut en als de regeling anders was ingericht.

Het doel van Vernieuwen van cultuurmaken is: *het stimuleren van het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten die zorgen voor de vernieuwing van cultuurparticipatie. Die activiteiten sluiten aan bij de vraag of behoefte van de betrokken cultuurmakers, en leveren een bijdrage aan hun creatieve ontwikkeling.*

Deelconclusie 1. Door de manier waarop de doelstelling is geformuleerd is niet volledig duidelijk wat het doel van het Fonds met de regeling Vernieuwen van cultuurmaken is. Wel is te concluderen dat er 175 aanvragen zijn gehonoreerd, binnen subregelingen die allemaal gericht zijn op vernieuwing, ontwikkeling of diversiteit.

Het wat en het waarom (het uiteindelijke doel) zijn lastig te onderscheiden in de geformuleerde doelstelling. Gaat het om de bijdrage aan de creatieve ontwikkeling? Of om de vernieuwing van cultuurparticipatie? Een adviseur van het Fonds herkent dit, en geeft aan dat het uiteindelijke doel cultuurparticipatie is, met als middel de ontwikkeling van cultuurmakers. Door de manier waarop de doelstelling is geformuleerd is het lastig te bepalen of de projecten die zijn gehonoreerd de grootste bijdrage leveren aan wat het Fonds van belang vindt.

Wel is aannemelijk dat de gehonoreerde projecten in het algemeen bijdragen aan vernieuwing/ontwikkeling/vergroten van diversiteit van cultuurmaken. Er zijn in totaal 175 aanvragen gehonoreerd, binnen de drie subregelingen Ontwikkeling, Co-Creatie en MeeMaakPodia. De doelen van de drie subregelingen zijn allemaal gericht op cultuurparticipatie en op vernieuwing/ontwikkeling/diversiteit. Het Fonds heeft bekeken of aanvragen passen binnen de doelstellingen

Conclusies: indicaties voor doelbereik

Deelconclusie 2: Het doelbereik had groter kunnen zijn, omdat een groot deel van de subsidie vanuit Vernieuwen van Cultuurmaken niet is uitgenut.

Het aantal aanvragen voor Vernieuwen van cultuurmaken bleef achter. Het Fonds heeft daarom verschillende aanpassingen gedaan: de subregeling Samenwerking is samengevoegd met de subregeling Ontwikkeling (en heette daarna Ontwikkeling), de subregeling Co-creatie en participatie is toegevoegd, de regeling versimpeld, kaders zijn verruimd en er is ingezet op het verbeteren van communicatie met potentiële aanvragers.

Na het doorvoeren van deze wijzigingen is het aantal aanvragen voor gestegen, maar de verwachting is dat het totaal beschikbare bedrag niet zal worden uitgenut. Er zijn grote verschillen tussen de uitnutting van de drie subregelingen. Eind 2023 was de uitnutting voor Ontwikkeling 24%, voor Co-creatie 47% en voor MeeMaakPodia 83%. Omdat er gedurende de evaluatie nog relatief veel aanvragen in behandeling zijn en de regeling open staat tot maart 2024, zullen deze uitnuttingspercentages aan het eind van de subsidieperiode hoger zijn.

Verklaringen voor de lage uitnuttingspercentages zijn onbekendheid over de regelingen en het gebruik van begrippen die mogelijk niet direct duidelijk zijn voor potentiële aanvragers (vernieuwing, cultuurmakers).

Deelconclusie 3. Door de manier waarop de beoordelingssystematiek is uitgewerkt, is niet uit te sluiten dat andere projecten beter zouden passen bij de doelstellingen van het Fonds.

Er zijn grote verschillen in hoe uitgebreid de beoordelingskaders voor de drie subregelingen zijn uitgewerkt. Het beoordelingskader voor de subregeling Co-Creatie bevat eigenlijk alleen de criteria en geeft de commissie verder geen aanwijzingen voor de beoordeling. Het beoordelingskader voor de subregeling Ontwikkeling gaat vooral over het interne proces bij het Fonds. Het beoordelingskader voor de subregeling MeeMaakPodia is uitgebreider uitgewerkt. Een adviseur van het Fonds herkent dit, en noemt ook dat vooral bij Co-Creatie zowel adviseurs als commissieleden moeite hebben om aanvragen eenduidig te toetsen. Ook komt het bij deze subregeling voor dat aanvragen gehonoreerd worden, terwijl het Fonds eigenlijk vindt dat deze projecten niet goed bij het doel van de regeling passen. De regeling geeft dan echter onvoldoende aanknopingspunten om de aanvraag af te wijzen.

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We constateren dat er vanuit de regeling Vernieuwen van cultuurmaken projecten zijn gehonoreerd die bijdragen aan de vernieuwing/de ontwikkeling/het vergroten van diversiteit van cultuurmaken, maar dat het doelbereik groter had kunnen zijn. We bevelen het Fonds daarom het volgende aan:

- **Verduidelijk het doel van Vernieuwen van cultuurmaken.** Wat wil het Fonds precies bereiken met deze regeling? Wat is het ‘wat’ en het ‘waarom’? Het is belangrijk dat dat intern bij het Fonds, bij beoordelaars van de aanvragen en bij aanvragers zelf duidelijk en transparant is. Op die manier kan geborgd worden dat die projecten gehonoreerd worden, die volgens het Fonds het meest van meerwaarde zijn.
- **Blijf inzetten op de communicatie met potentiële aanvragers.** Het Fonds heeft gedurende de looptijd al ingezet op het verbeteren van communicatie met potentiële aanvragers. We bevelen het Fonds aan om hier blijvend aandacht voor te hebben, zodat het aantal (honoreerbare) aanvragen voor de regeling stijgt.
- **Werk de beoordelingskaders voor Ontwikkeling en Co-Creatie verder uit.** Het is belangrijk dat de beoordelingskaders dermate concreet zijn, dat het Fonds op basis daarvan de projecten kan honoreren die de grootste bijdrage leveren aan het doel van de regeling. We bevelen het Fonds daarom aan om de beoordelingskaders voor Ontwikkeling en Co-

Creatie verder uit te werken.

Samenvatting casus: Madame Saint Elme 2.0

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over Madame Saint Elme 2.0

‘Dankzij de Dijken’ is een amateurvereniging in Lith (provincie Noord-Brabant). De vereniging heeft subsidie ontvangen (€10.000) binnen de subregeling Ontwikkeling. De subsidie is ingezet om leden en andere geïnteresseerden nieuwe creatieve vaardigheden te laten leren of verder te ontwikkelen, zoals grime, fotografie en toneelspelen. Het slot van het project bestond uit een reeks voorstellingen van ‘Madame Saint Elme 2.0’, waarin cultuurmakers de opgedane vaardigheden en ervaringen hebben toegepast.

De onderzoekers zijn een avond naar Lith gegaan, en hebben daar de regisseur, workshopleiders en workshopdeelnemers geïnterviewd. We haalden persoonlijke verhalen op en vroegen naar ervaringen van de workshops. Na het bezoek lieten we ansichtkaarten achter, en vroegen we de regisseur deze bij de volgende repetitie in te laten vullen door andere workshopdeelnemers.

De werkzame elementen in deze casus

Op persoonlijk vlak heeft het project veel betekend voor betrokkenen en heeft het bijgedragen aan veerkracht bij deelnemers. Een factor die een belangrijke rol heeft gespeeld in het succes is dat hetgeen dat in de workshops is geleerd, ook direct is toegepast in de voorstelling. Dit creëerde onderlinge betrokkenheid bij de deelnemers. Ook zorgde dit voor sociale verbinding en betrokkenheid bij het (grotere) theatergezelschap.

5. Herdenkingsjaar slavernijverleden: introductie

Status regeling

Deze regeling is nog open.

Doel regeling

Subsidieregeling: Met deze regeling stimuleert het Fonds cultuurparticipatieve en cultuureducatieve activiteiten die een bijdrage leveren aan het herdenken en vieren van de afschaffing van de slavernij in het Koninkrijk, alsmede aan het vergroten van de kennis van en het bewustzijn over het Slavernijverleden en de doorwerking daarvan naar het heden.

Wie mag aanvragen

Subsidie kan worden aangevraagd door een culturele instelling, instelling in het sociaal domein, professional of cultuurmaker (namens een groep van ten minste drie andere cultuurmakers).

Aanvragers kunnen samenwerken met andere personen en organisaties.

Daarnaast is het een voorwaarde dat de gemeenschap(pen) zelf de aanvrager is. Een gemeenschap bestaat uit 'nazaten van tot slaaf gemaakten, de inheemse volkeren en contractarbeiders'.

Categorieën

De regeling heeft geen subregelingen. Wel bestaat de regeling uit drie categorieën, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kleinere projecten (die zich richten op één effect uit een longlist van zes effecten en waarvoor een kleiner subsidiebedrag aangevraagd kan worden) en grotere projecten (die zich richten op meerdere effecten uit de longlist en waarvoor een groter subsidiebedrag aangevraagd kan worden).

Uitnutting (1/3)

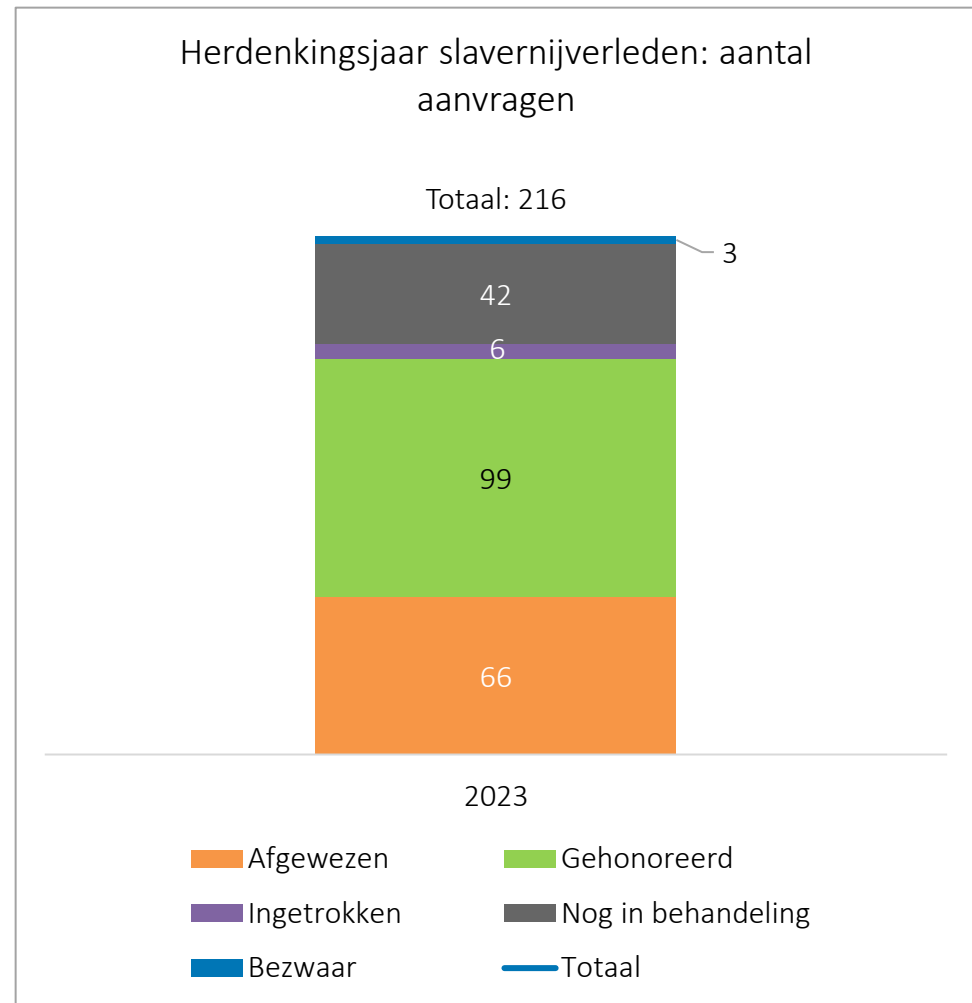
Aanvragen

In totaal zijn voor de drie categorieën van de regeling Herdenkingsjaar slavernijverleden in 2023 216 aanvragen ingediend.

In januari 2024 zijn 99 aanvragen gehonoreerd, en 66 aanvragen afgewezen. Het netto-honoreringspercentage is daarmee 60% (99 aanvragen van de 165 behandelde aanvragen).

De regeling was in januari 2024 nog open. Het aantal aanvragen dat nog in behandeling was, was relatief groot (met 42 aanvragen nog in behandeling). Dit betekent dat het daadwerkelijke honoreringspercentage voor 2023 nog significant kan afwijken van het netto-honoreringspercentage in januari 2024.

In 2023 is 3 keer een bezwaarprocedure gestart door de aanvrager. Het gaat in alle gevallen om afgewezen aanvragen. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Peildatum: januari 2024

Uitnutting (2/3)

Bedragen

Het subsidieplafond voor de periode 16 januari 2023 tot en met 1 mei 2024 was initieel € 1.000.000. Dit beschikbare budget is tussentijds met € 2.000.000 verhoogd door het ministerie van het Fonds. Later heeft het Fonds zelf het beschikbare budget nogmaals verhoogd met € 1.200.000. Bij de verhoging van het budget is €800.000 specifiek geormerkt voor aanvragen vanuit het Caribisch gebied.

In januari 2024, ongeveer twee derde van de looptijd van de regeling, is bijna de helft van het totale beschikbare budget uitgekeerd. Hierbij maken we de kanttekening dat een groot aantal aanvragen nog in behandeling is. Het totaal aangevraagde bedrag in 2023 is € 3.994.252. In januari 2024 is bedrag van € 2.158.167 gehonoreerd. Het voorlopige honoreringspercentage van de aangevraagde bedragen ligt daarmee op 54%.

Type aanvragers

De subsidie kan worden aangevraagd door professionals, cultuurmakers en instellingen in zowel de cultuursector als in het sociale domein. De variatie in het type aanvrager is relatief klein. De meeste aanvragen zijn ingediend vanuit vrijwilligersorganisaties (23%), instellingen anders dan kunst/cultuur- of onderwijsinstellingen (22%) en eenmanszaken (17%). Het is mogelijk dat bij instellingen anders dan kunst/cultuur- of onderwijsinstellingen ook

aanvragen vanuit het sociale domein zitten, maar dit niet te deduceren vanuit de dataset.

Veel typen aanvragers zijn minder goed bereikt met de regeling, bijvoorbeeld: amateurverenigingen (0%), producerende instellingen (2%), educatieve instellingen (4%) en presenterende instellingen (5%).

Disciplines

Er is een grote spreiding in de disciplines waarvoor aanvragen zijn ingediend. Erfgoed (54%) en muziek (51%) steken met kop en schouders boven de andere disciplines die zijn ingevuld op de aanvraagformulieren uit. Alle andere disciplines zijn op minder dan 30% van de aanvraagformulieren ingevuld.

Er zijn relatief weinig aanvragen (minder dan 10%) ingediend die de disciplines design, beeldende kunst, ambacht en circus betreffen.

Er is geen opvallend verschil tussen de disciplines van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen. Dit betekent dat er geen indicatie is dat het Fonds bepaalde disciplines relatief vaak, of juist weinig, honoreert.

Uitnutting (3/3)

Doelgroep en deelnemers

Het grootste aandeel van de aanvragen heeft als doelgroep vrijwilligers (61%), cultuurmakers 18+ (60%) en professionals (56%). Er zijn relatief weinig aanvragen met als doelgroep leerlingen po (2%). Opvallend is dat verder alle doelgroepen relatief vaak (> 20%) zijn ingevuld op de aanvraagformulieren.

Ook hier is geen opvallend verschil tussen de doelgroepen van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen. Het grootste verschil betreft de doelgroep leerlingen vo: deze doelgroep betreft 32% van alle aanvragen, ten opzichte van 25% van de gehonoreerde aanvragen.

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk een groot aantal deelnemers verwacht, namelijk 447.000 deelnemers.

Regionale spreiding activiteiten

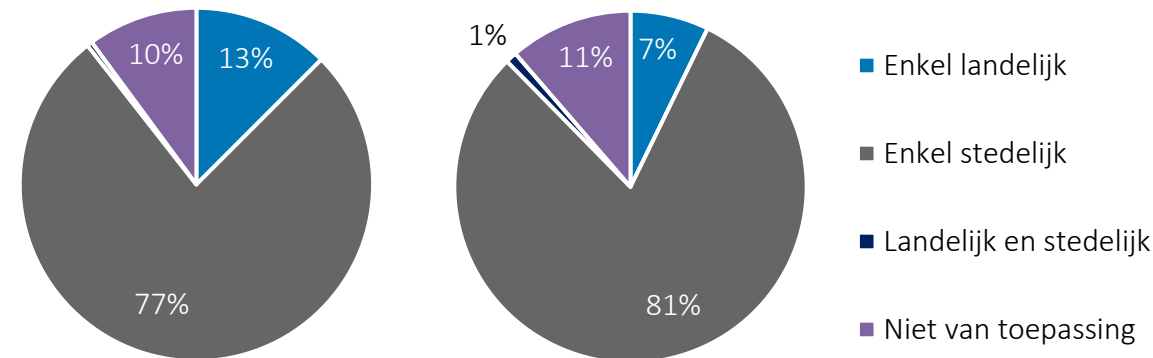
Veruit de meeste gehonoreerde projecten vanuit Herdenkingsjaar Slavernijverleden vinden enkel in stedelijk gebied plaats, namelijk 81%. 7% van de gehonoreerde projecten vindt enkel in landelijk gebied plaats, en 1% van de gehonoreerde projecten vindt in zowel stedelijk als landelijk gebied plaats.

Veel aanvragers beogen activiteiten die in Zuid- en Noord-Holland plaatsvinden, namelijk respectievelijk 49% en 45%. Relatief weinig aanvragers beogen activiteiten in Friesland, Limburg en Overijssel te

organiseren (allen 7%).

Er zijn opvallende verschillen tussen het aandeel van het totaal en het aandeel van de gehonoreerde aanvragen voor voornamelijk de meer landelijke provincies. Er zijn bijvoorbeeld relatief weinig aanvragen gehonoreerd voor activiteiten in Flevoland, Limburg en Zeeland. Zie bijlage 1 voor de gegevens over de provincies.

In vergelijking met de andere regelingen van het Fonds, is het Caribisch gebied relatief goed bereikt met deze regeling: op 19% van de ingediende aanvragen is aangegeven dat de activiteiten in het Caribisch deel van het Koninkrijk plaatsvinden. Van de gehonoreerde projecten vindt 15% plaats in het Caribisch gebied.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (1/2)

We concluderen dat het Fonds met de regeling Herdenkingsjaar slavernijverleden bijdraagt aan het herdenken, vieren en/of vergroten van het bewustzijn over (de afschaffing van) de slavernij. Het doelbereik kan groter zijn, indien de toegankelijkheid van de regeling (nog) beter wordt geborgd.

Het doel van Herdenkingsjaar slavernijverleden is: *Het stimuleren van cultuurparticipatieve en cultuureducatieve activiteiten die een bijdrage leveren aan het herdenken en vieren van de afschaffing van de slavernij in het Koninkrijk, alsmede aan het vergroten van de kennis van en het bewustzijn over het Slavernijverleden en de doorwerking daarvan naar het heden.*

Deelconclusie 1: De grote vraag toont aan dat het doel van de regeling relevant is en aansluit bij een behoefte in het culturele veld. De wijze waarop de regeling is ingericht past bij het doel van de regeling. Het is dus aannemelijk dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling.

In januari 2024 zijn 216 aanvragen ingediend, en hebben 99 projecten subsidie ontvangen vanuit Herdenkingsjaar slavernijverleden. Er is veel meer aangevraagd dan initieel beschikbaar was. Het totale subsidieplafond is tussentijds enorm verhoogd, namelijk verviervoudigd (van €1.000.000 naar €4.200.000). De grote vraag geeft aan dat het doel van de regeling relevant is en aansluit bij een behoefte in het veld.

Daarnaast constateren we dat de regeling zo is ingericht dat deze aansluit bij het doel van de regeling:

- Zo is het doel van de regeling concreet geformuleerd en bevat het een overzichtelijk aantal effecten. Op deze manier is het voor potentiële aanvragers duidelijk welke projecten het Fonds subsidieert en welke impact het Fonds beoogt.
- Ook zien we aspecten in het aanvraag- en beoordelingsproces die borgen dat de projecten die gehonoreerd worden bijdragen aan het doel van de regeling. Zo zijn de beoordelingscriteria relevant en sluiten ze bij aan het doel van de regeling. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de mate waarin de activiteiten passen bij de drie uitgangspunten van de regeling, namelijk vieren, herdenken en bewustwording. Zie bijlage 2 voor een nadere uitwerking van de beoordelingscriteria. De zorgvuldigheid en consistentie van het beoordelingsproces wordt geborgd middels een helder beoordelingskader. Op deze manier heeft het Fonds in het beoordelingsproces geborgd dat voor elke aanvraag op dezelfde manier wordt gekeken of het beoogde project voldoende bijdraagt aan het doel van de regeling.

Op basis van de inrichting van de regeling concluderen we dat het aannemelijk is dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (2/2)

Deelconclusie 2: Het Fonds heeft zich ingezet om inrichting van de regeling te laten aansluiten bij de doelgroep. Momenteel wordt de toegankelijkheid van de regeling gedeeltelijk geborgd. Het doelbereik van de regeling kan groter zijn, door de toegankelijkheid verder te vergroten.

Het Fonds wil met de regeling specifiek gemeenschappen* bereiken. Dit is een doelgroep die relatief onbekend is bij het Fonds. Het Fonds geeft aan dat Herdenkingsjaar slavernijverleden daarom toegankelijker moet zijn dan andere regelingen. We constateren dat het Fonds inspanningen treft om de toegankelijkheid van de regeling te borgen, ook voor groepen die relatief onbekend zijn met het Fonds, en eventueel in het algemeen met het aanvragen van subsidies. Zo zien we terug dat het Fonds een webinar en overzichtelijke figuren over het aanvraagproces heeft opgesteld. Daarnaast biedt het Fonds de mogelijkheid om aanvragen uit categorie 1 van Herdenkingsjaar slavernijverleden mondeling toe te lichten.

We zien ook terug dat het Fonds aanvullende moeite heeft gestoken in het bereiken van het Caribisch gebied. Zo is een promotietour, inclusief informatiebijeenkomsten, georganiseerd om de regeling onder de aandacht te brengen in het Caribisch gebied. Daarnaast is het mogelijk om de informatie op de website en de handvatten voor het projectplan in het Papiamentu of Papiamento te lezen. Aanvragers mogen de kosten die zij maken om de aanvraag te vertalen in rekening brengen bij het Fonds. We zien deze inspanningen ook terug in de uitnutting van de regeling. In vergelijking met de andere regelingen van het Fonds, is het Caribisch gebied

relatief goed bereikt met deze regeling.

We zien onderstaande barrières voor de toegankelijkheid van de regeling. Het is aannemelijk het wegnemen van deze barrières ertoe leidt dat de regeling (nog) toegankelijker wordt voor de doelgroep van de regeling.

- Zo zijn zowel de regeling als de webpagina nog steeds erg talig. Het Fonds geeft zelf aan dat voornamelijk het persoonlijke contact goed heeft gewerkt om juist de doelgroepen te bereiken die minder gewend zijn om subsidie aan te vragen. Potentiële aanvragers gaven in hun contact met het Fonds aan dat de talige informatie over de regeling hen initieel afschrikte om een aanvraag in te dienen. Er is meer behoefte aan visuele informatie.
- Daarnaast bestaat de regeling weliswaar uit categorieën die ruimte geven aan verschillende groottes en typen projecten, maar niet aan verschillende typen aanvragers, doelgroepen of uitvoeringsplekken. Categorie 1 is daarbij toegankelijker opgezet dan categorieën 2 en 3. Zo kunnen aanvragers gebruikmaken van het Formulier projectplan, in plaats van een eigen projectplan. Ook in deze categorie wordt echter nog steeds van aanvragers gevraagd om een projectplan op papier te zetten. Het Fonds geeft aan dat potentiële aanvragers behoefte hebben aan een nog laagdrempeligere categorie, waarin een alternatief wordt geboden voor het schriftelijk indienen van een projectplan.

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We concluderen dat de regeling Herdenkingsjaar slavernijverleden bijdraagt aan het herdenken, vieren en/of vergroten van het bewustzijn over (de afschaffing van) de slavernij. De grote vraag heeft ertoe geleid dat het subsidieplafond voor de regeling is verviervoudigd. Het Fonds heeft zich ingezet om inrichting van de regeling goed te laten aansluiten bij de doelgroep, waarmee de toegankelijkheid van de regeling al gedeeltelijk wordt geborgd. Er zijn echter nog een aantal barrières voor de toegankelijkheid.

Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

- **Continueer de inspanningen om de bekendheid van de regeling te borgen.** De regeling heeft een doelgroep die relatief onbekend is bij het Fonds. We zien dat voornamelijk de lokale aanwezigheid van het Fonds ertoe heeft geleid dat de regeling toch onder de aandacht is gekomen bij deze doelgroep. Zo heeft de promotietour in het Caribisch gebied bijvoorbeeld tot positieve resultaten geleid. Het is echter aannemelijk dat het voor de doelgroep van deze regeling nog niet vanzelfsprekend is om het Fonds te vinden en een aanvraag in te dienen. We raden daarom aan om te blijven werken aan de bekendheid van de regeling onder de doelgroep.
- **Blijf werken aan de toegankelijkheid van de regeling voor aanvragers.** Herdenkingsjaar slavernijverleden is ingericht op toegankelijkheid. We

zien echter nog een aantal barrières voor potentiële aanvragers. Er zijn verschillende mogelijkheden om deze barrières weg te nemen en de toegankelijkheid van de regeling te vergroten. We raden het Fonds aan om deze mogelijkheden te overwegen en de effecten van de mogelijkheden op de toegankelijkheid en het doelbereik van de regeling te onderzoeken. Zo kan de ‘taligheid’ van de website verder worden verminderd door aanvullende hulptools en visualisaties aan te bieden. Verder kunnen spreekuren worden georganiseerd waarop contact opgenomen kan worden met adviseurs, of kan de mogelijkheid worden geboden om een conceptplan te delen voor feedback van adviseurs. Dit zorgt ervoor dat aanvragers beter weten wat wordt verwacht en dus ook een betere aanvraag kunnen indienen.

- **Overweeg om de categorieën zo in te delen dat er een nog laagdrempeligere optie is voor aanvragers.** Het aanvraagproces voor de categorie(ën) met een kleiner budget kan nog laagdrempeliger worden gemaakt, bijvoorbeeld middels een beknopter formulier. Ook kan een alternatief worden geboden voor het schriftelijk indienen van een projectplan. Denk aan de mogelijkheid om het project mondeling te ‘pitchen’.

Samenvatting casus: Baba Awokose

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over Baba Awokose

Stichting De Wintertuin Curaçao heeft in Nederland en in Curaçao drie meerdaagse workshops georganiseerd. De Stichting heeft voor Baba Awokose €46.625 subsidie ontvangen. In Baba Awokose verzorgden professionals workshops over tambú en seú. Door middel van dans, muziek, verhalen, teksten en rituelen zijn mensen verbonden rondom het thema van het gezamenlijke slavernijverleden. Deelnemers hebben zang en dans geleerd, de helende werking van tambú en seú ervaren en gesprekken gevoerd.

De onderzoekers hebben meerdere, digitale gesprekken gevoerd met de directeur van Stichting De Wintertuin Curaçao, met de projectleider (en dramatherapeut) en met één van de deelnemers, die de workshop in Amsterdam heeft gevolgd.

De werkzame elementen in deze casus

In het project is bewust gekozen voor een 'positieve' insteek: deelnemers moesten niet alleen kennis opdoen over het gezamenlijke slavernijverleden, maar ook heling ervaren en de afschaffing van de slavernij vieren. Om dit te bereiken is ervoor gekozen om het thema van het gezamenlijke slavernijverleden te benaderen vanuit kunst en cultuur. Er werden workshops gegeven door professionals die de cultuur goed kennen. Dit bleek een erg geschikt middel om de nog onderbelichte emotionele, menselijke en culturele aspecten van het gedeelde slavernijverleden aan het licht te brengen. Ook werd hierbij goed aangesloten bij de behoeften van de doelgroep van het project. Door middel van kunst en cultuur konden deelnemers hun emoties verwerken en zichzelf uitdrukken. Daarnaast bleek dit een goede methode om deelnemers met elkaar te verbinden.

6. Cultuureducatie: introductie

Status regeling

Deze regeling is nog open.

Doel regeling

Subsidieregeling: Met deze regeling stimuleert het Fonds het ontwikkelen en uitvoeren van eigentijds en vernieuwend cultuureducatief aanbod dat aansluit op de vraag van kinderen en jongeren.

Subregelingen

De regeling bestaat uit drie heel eigen subregelingen, die elk ook een specifiek doel en doelgroep hebben:

- **Cultuureducatie mbo** is bedoeld voor mbo- en culturele instellingen die samen hedendaags cultureel aanbod willen ontwikkelen, dat aansluit bij de behoefte en leefwereld van mbo-studenten.
- **Cultuureducatie vmbo vso pro – fase 1, 2 en 3** is bedoeld voor culturele instellingen die samenwerkingen aangaan met scholen voor meer en betere cultuureducatie op het vmbo, vso of pro. Deze subregeling is onderverdeeld in drie fasen: Kennismaken en uitproberen, Samen ontwikkelen en Resultaten verduurzamen.
- **CmK-3 CdK** heeft als doel dat kinderen in het po, jongeren in het vo en op het mbo hun creativiteit op school ontwikkelen. Het Fonds verstrekt subsidies aan penvoerders met een lokaal of regionaal verzorgingsgebied, om cultuureducatieprogramma's in en met het po, en waar mogelijk het vo, speciaal onderwijs en mbo, uit te voeren die aansluiten op de lokale situatie van school, leerlingen en culturele partners.

Uitnutting (1/4)

Aanvragen

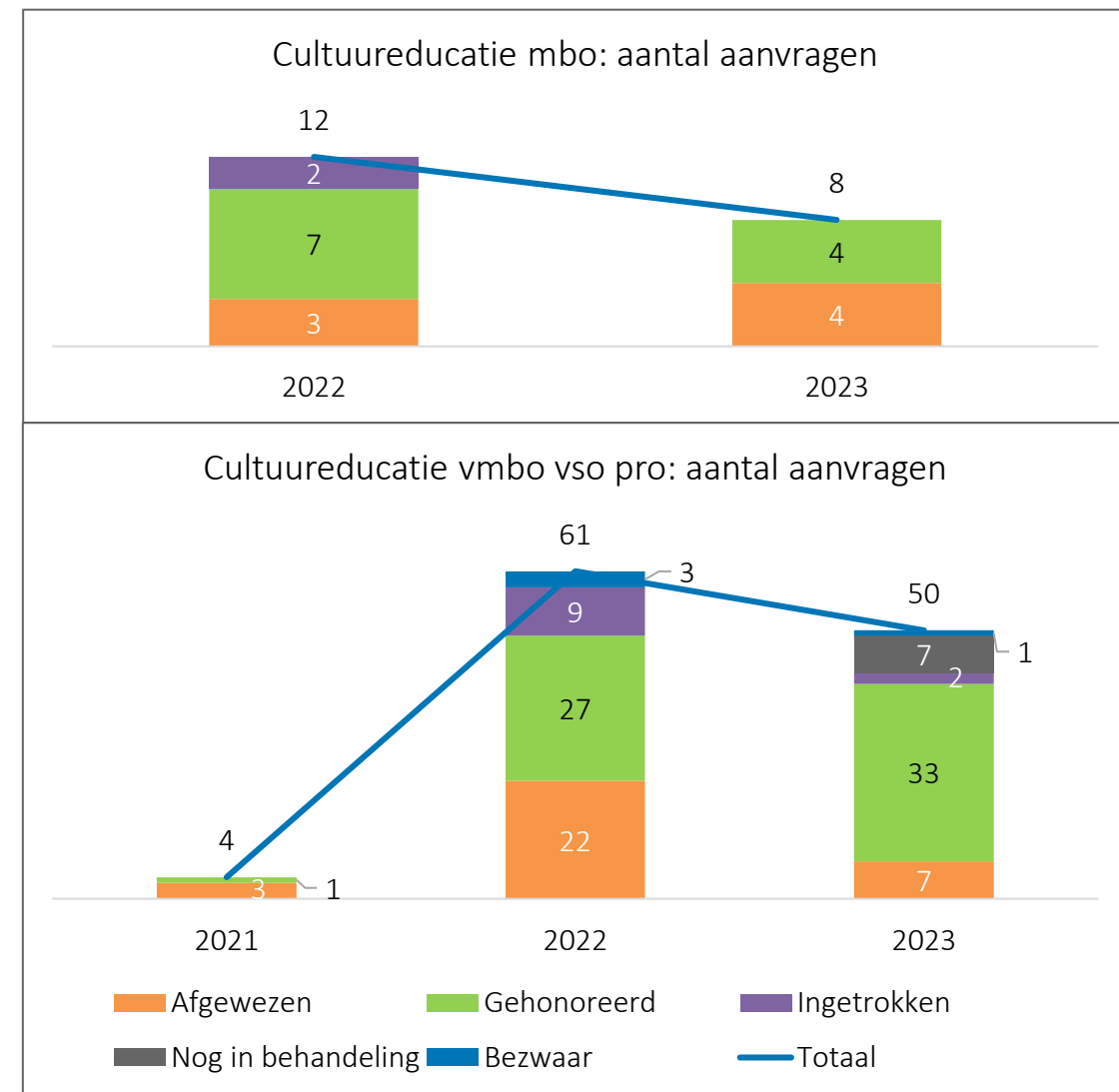
In totaal zijn voor de drie subregelingen van Cultuureducatie in de periode 2021 tot en met 2023 142 aanvragen ingediend. *Let op:* het aantal aanvragen voor CmK-CdK is niet in de figuur opgenomen (in totaal 7 aanvragen ingediend). In januari 2024 zijn 78 aanvragen gehonoreerd. Het netto-honoreringspercentage is daarmee 67% (78 gehonoreerde aanvragen van de 117 behandelde aanvragen).

- Voor Cultuureducatie mbo zijn 20 aanvragen ingediend: 12 in 2022 en 8 in 2023.
- Voor Cultuureducatie vmbo vso pro gaat het om 115 aanvragen, waarvan iets meer dan de helft (61 aanvragen) in 2022 is ingediend.
- Voor CmK-CdK zijn in totaal 7 aanvragen ingediend: 3 in 2021 en 4 in 2022.

Het totaal aantal aanvragen lijkt voor Cultuureducatie mbo en Cultuureducatie vmbo vso pro dus iets af te nemen in 2023 ten opzichte van 2022. Een kanttekening hierbij is dat de regeling in januari 2024 nog open is. In totaal zijn 7 aanvragen nog in behandeling. De honoreringspercentages betreffen dus ook voorlopige cijfers:

- Het netto-honoreringspercentage van Cultuureducatie mbo is in 2023 afgenomen ten opzichte van 2022, van 70% naar 50%.
- Voor Cultuureducatie vmbo vso pro is het netto-honoreringspercentage in de periode van 2021 tot en met 2023 significant toegenomen, van 25% naar 83%.
- CmK-CdK heeft een constant netto-honoreringspercentage van 100%.

Alleen voor de regeling Cultuureducatie vmbo vso pro zijn bezwaren ingediend: 3 in 2022 en 1 in 2023. Het is op basis van de geanalyseerde data niet bekend of het bezwaar gegrond is en wat de grond was.

Peildatum: januari 2024

Uitnutting (2/4)

Bedragen

In januari 2024 is voor de drie subregelingen van Cultuureducatie in totaal een bedrag van €6.359.532 aangevraagd, en een bedrag van €4.206.783 gehonoreerd.

Voor de periode van 2021 tot en met 2024 was het initiële subsidieplafond voor Cultuureducatie mbo €2.000.000, en voor Cultuureducatie vmbo vso pro €8.000.000. Het totale subsidieplafond voor Cultuureducatie is in verband met een tegenvallende uitnutting tussentijds verlaagd, voor Cultuureducatie mbo naar €600.000 en voor Cultuureducatie vmbo vso pro naar €4.500.000.

In januari 2024 is:

- Voor Cultuureducatie mbo een totaal bedrag van €815.731 aangevraagd, en €493.651 gehonoreerd. In januari 2024 is ongeveer 82% van het aangepaste budget gehonoreerd.
- Voor Cultuureducatie vmbo vso pro een totaal bedrag van €5.114.809 aangevraagd, en €3.284.140 gehonoreerd. In januari 2024 is ongeveer 73% van het aangepaste budget gehonoreerd.
- Voor CmK-CdK een totaal bedrag van €428.992 aangevraagd, en €428.992 gehonoreerd.

Uitnutting (3/4)

Type aanvragers

Voor Cultuureducatie mbo en Cultuureducatie vmbo vso pro geldt dat de subsidie kan worden aangevraagd door culturele instellingen, die samenwerken met onderwijsinstellingen. Uiteindelijk zijn ook vrijwel alle aanvragen voor Cultuureducatie ingediend vanuit culturele instellingen. Er zijn geen opvallende verschillen tussen de subregelingen wat betreft de typen aanvragers.

Veruit de meeste aanvragen zijn ingediend vanuit educatieve instellingen (47%). Daarnaast zijn veel aanvragen ingediend vanuit producerende instellingen (19%) en presenterende instellingen (17%).

Er zijn ook typen instellingen die minder goed zijn bereikt met de regeling. Dat geldt bijvoorbeeld voor vrijwilligersorganisaties, onderwijsinstellingen en 'instellingen anders dan kunst/cultuur- of onderwijsinstellingen' (allen tussen 1% en 2%).

Disciplines

Er is een grote spreiding in de disciplines waarvoor aanvragen zijn ingediend. De meeste aanvragen zijn ingediend voor de disciplines muziek en theater. Deze disciplines zijn namelijk op respectievelijk 66% en 63% van de ingediende aanvraagformulieren ingevuld. Er zijn ook veel aanvragen ingediend voor de disciplines media (48%), film (46%) en fotografie (44%).

Er zijn relatief weinig aanvragen (minder dan 10%) ingediend voor de disciplines circus en ambacht.

Er is geen opvallend verschil tussen de disciplines van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen. Dit betekent dat er geen indicatie

is dat het Fonds bepaalde disciplines relatief vaak, of juist weinig, honoreert.

Er zijn geen opvallende verschillen tussen de subregelingen inzake de ingevulde disciplines.

Doelgroep en deelnemers

Ook voor de ingevulde doelgroepen geldt dat er geen opvallende verschillen zijn tussen de subregelingen. Het grootste aandeel van de aanvragen heeft als doelgroep leerkrachten en docenten (81%). Daarnaast zijn veel aanvragen ingediend met als doelgroep professionals (56%).

Alle andere doelgroepen zijn op minder dan 10% van de aanvraagformulieren ingevuld. Leerlingen po, leerlingen vo, cultuurmakers 0-12 jaar, cultuurmakers 65+ en studenten mbo/hbo/wo worden vrijwel niet benoemd als beoogde doelgroepen in de aanvragen. Dit betekent niet dat deze doelgroepen ook niet *indirect* worden bereikt middels de gesubsidieerde activiteiten. Zo richten culturele instellingen zich als aanvragers voornamelijk tot leerkrachten en docenten, maar kunnen leerlingen en studenten vervolgens deelnemen aan de activiteiten.

Er is geen opvallend verschil tussen de doelgroepen van alle aanvragen ten opzichte van de gehonoreerde aanvragen.

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk 29.000 deelnemers verwacht (5.000 voor Cultuureducatie mbo, 23.000 voor Cultuureducatie vmbo vso pro en 1.000 deelnemers voor CmK-CdK).

Uitnutting (4/4)

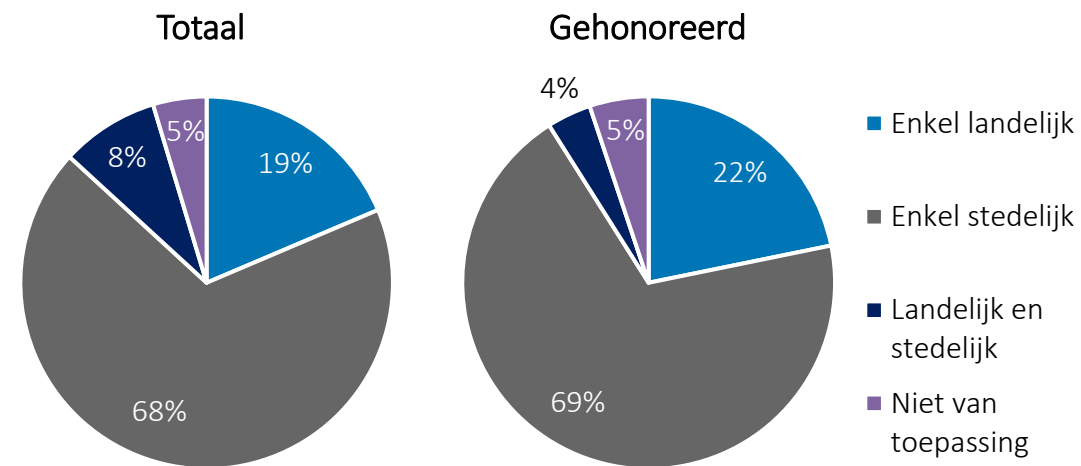
Regionale spreiding activiteiten

De meeste projecten vanuit Cultuureducatie vinden enkel in stedelijk gebied plaats, namelijk 68% van alle aanvragen en 69% van de gehonoreerde aanvragen. Een kleiner aandeel van de projecten, namelijk 19% van alle aanvragen en 22% van de gehonoreerde aanvragen, vindt enkel in landelijk gebied plaats. Daarnaast vindt 4% van de gehonoreerde projecten in zowel stedelijk als landelijk gebied plaats.

Veel aanvragers beogen activiteiten die in Noord-Holland (19%), Zuid-Holland (16%), Utrecht (15%), Gelderland (14%) en Noord-Brabant (13%) plaatsvinden. Vooral Zeeland, Flevoland en Groningen worden minder goed bereikt met de regeling (tussen 0% en 3%).

Er zijn geen opvallende verschillen tussen de locaties van activiteiten van alle aanvragen ten opzichte van de locaties van activiteiten van gehonoreerde aanvragen. Zie bijlage 1 voor de gegevens over alle provincies.

In vergelijking met andere regelingen wordt het Caribisch gebied minder bereikt: op 4% van de ingediende aanvragen is aangegeven dat de activiteiten in het Caribisch deel van het Koninkrijk plaatsvinden. Van de gehonoreerde projecten vindt 5% plaats in het Caribisch gebied. Dit percentage is gerelateerd aan de subregelingen Cultuureducatie vmbo vso pro en Cultuureducatie mbo. Voor CmK-CdK geldt dat 100% van de gesubsidieerde activiteiten plaatsvindt in het Caribisch gebied.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (1/3)

Op basis van de inrichting van de regeling Cultuureducatie kunnen we niet concluderen of met de regeling wordt bijgedragen aan het doel. De volgende inspanningen van het Fonds leiden er naar verwachting toe dat het doelbereik van de regeling verder toeneemt: het doel concretiseren en de toegankelijkheid van de subregelingen Cultuureducatie vmbo vso pro en Cultuureducatie mbo (verder) vergroten.

Het doel van de regeling Cultuureducatie is: *Het stimuleren van het ontwikkelen en uitvoeren van eigentijds en vernieuwend cultuureducatief aanbod dat aansluit op de vraag van kinderen en jongeren.*

Deelconclusie 1: Voorlopig zijn 78 projecten gesubsidieerd vanuit één van de subregelingen van de regeling Cultuureducatie. Door de manier waarop het doel is geformuleerd, is niet volledig duidelijk wat het Fonds met de regeling Cultuureducatie wil bereiken.

In januari 2024 hebben 78 projecten subsidie ontvangen vanuit Cultuureducatie. Het Fonds heeft op papier gezet welke doelen bereikt moeten worden door middel van het subsidiëren van deze projecten.

- Niet in het doel zelf, maar in de toelichting op het doel van de regeling Cultuureducatie is opgenomen voor wie de regeling bedoeld is, welke projecten het Fonds subsidieert en welke impact het Fonds beoogt. Een aandachtspunt is dat de beoogde effecten van de regeling Cultuureducatie meermaals in verschillende bewoordingen zijn opgeschreven, en dat begrippen zijn gebruikt die een nadere

toelichting behoeven. Denk bijvoorbeeld aan begrippen als ‘eigentijds’ of ‘vernieuwend’. Dit zorgt ervoor dat het voor aanvragers, en ook voor het Fonds zelf, lastig is om te begrijpen wat het Fonds precies wil bereiken met de regeling (en dus met de projecten die worden gesubsidieerd vanuit de regeling).

- Voor elke subregeling zijn aparte doelen geformuleerd. De doelen van de subregelingen Cultuureducatie mbo, Cultuureducatie vmbo vso pro en CmK-CdK lijken logisch te vallen binnen het doel van de bredere regeling. Dit is echter pas met meer zekerheid vast te stellen, indien het doel van de regeling Cultuureducatie concreter is geformuleerd. Het Fonds heeft beargumenteerd de keuze gemaakt om de doelen en doelgroepen van twee van deze subregelingen specifiek te richten op het mbo en vmbo vso pro. In de aparte doelen van de subregelingen wordt duidelijk welke soort projecten en welke doelgroepen in aanmerking komen voor subsidie. Voor Cultuureducatie mbo geldt dat de toelichting op het doel concreter opgeschreven kan worden: dit betreft nu een veelheid van gewenste effecten. Daardoor is het lastig te plaatsen welke impact het Fonds precies beoogt. Voor de andere subregelingen geldt dat dit duidelijker is opgeschreven.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (2/3)

Deelconclusie 2: In de beoordelingscriteria van de subregeling Cultuureducatie mbo wordt niet optimaal geborgd dat de projecten die gehonoreerd worden, bijdragen aan het doel van de regeling.

De uitwerking van de beoordelingscriteria voor Cultuureducatie mbo bestaat uit veel verschillende elementen, die niet altijd helder in het doel zijn omschreven. Denk bijvoorbeeld aan het begrip 'kansengelijkheid'. Dat maakt het voor aanvragers lastig om precies te begrijpen wat het Fonds hiermee bedoeld, en voor het Fonds zelf om in de beoordeling te borgen dat de gehonoreerde projecten ook daadwerkelijk tegemoetkomen aan deze elementen. Dat leidt ertoe dat het Fonds beperkt kan borgen dat de gehonoreerde projecten ook bijdragen aan het doel van de regeling.

Deze conclusie is niet van toepassing op de subregelingen Cultuureducatie vmbo vso pro en CmK-CdK.

Deelconclusie 3: De uitnutting van de regeling Cultuureducatie viel in de evaluatieperiode tegen, onder andere als gevolg van de toegankelijkheid van de subregelingen Cultuureducatie mbo en Cultuureducatie vmbo vso pro. Het is aannemelijk dat de inspanningen van het Fonds om de toegankelijkheid van deze subregelingen te vergroten, ertoe leiden dat het doelbereik van de regeling toeneemt.

Het totale subsidieplafond voor Cultuureducatie is tussentijds fors verlaagd, in verband met een tegenvallende uitnutting. Deze lage uitnutting is deels te wijten aan aspecten die buiten de regeling zelf liggen, zoals de gevolgen van de COVID-19 pandemie, lerarentekorten en concurrerende subsidies.* Het Fonds geeft echter aan dat de oorzaken voor het aantal aanvragen ook liggen in de toegankelijkheid van de regeling. Vooral voor Cultuureducatie mbo viel het aantal aanvragen erg tegen. Het Fonds geeft hier zelf over aan dat deze regeling is opgezet voor een nieuwe, nog onbekende doelgroep. Het vinden van aansluiting in dit onontgonnen terrein gaat nu eenmaal soms via *trial and error*.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (3/3)

Het Fonds probeert hiervan te leren, en heeft in de opzet van Cultuureducatie mbo een aantal drempels geïdentificeerd die mbo-instellingen demotiveerde om een aanvraag te doen. Zo was het minimale subsidiebedrag te hoog en het percentage van de totale projectkosten dat aangevraagd mocht worden te laag. Ook heeft het Fonds in juli 2023 een onderzoek* laten uitvoeren naar de subregelingen Cultuureducatie vmbo vso pro en Cultuureducatie mbo, waarin onder andere de toegankelijkheid van de regeling onder de loep is genomen.

Uit dit onderzoek kwamen onder andere de volgende belemmeringen om te komen tot een aanvraag naar voren:

- Voor beide subregelingen geldt dat cultuureducatie een zwakke positie in het onderwijs heeft.
- Voor beide subregelingen wordt de aanvraagprocedure door aanvragers gezien als een lang en ingewikkeld proces, waarbij het lastig is om een aanvraag zonder ondersteuning of ervaring tot een goed einde te brengen.
- Het grote aantal subsidievoorwaarden van beide subregelingen schrikt potentiële aanvragers af. Zo is het lastig dat het om een nieuw project moet gaan en staat de verantwoordingslast niet in verhouding tot de bedragen.
- Voor Cultuureducatie vmbo vso pro geldt dat het goed is dat de subregeling is ingedeeld in drie fasen, maar dat deze fasen optimaler kunnen worden. Zo kan fase 1 laagdrempeliger en is fase 3 vaak nog een

stap te ver. Voor Cultuureducatie mbo vormt het gebrek aan fasen een belemmering.

- Voor Cultuureducatie mbo geldt specifiek dat de voorwaarden onvoldoende aansluiten bij de startfase van cultuureducatie in de sector. Ook werkt het belemmerend dat mbo-instellingen maximaal twee aanvragen mogen doen.

We zien dat het Fonds naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek inspanningen heeft gepleegd om de toegankelijkheid van de twee subregelingen te vergroten. Zo zijn belangrijke drempels al weggenomen, bijvoorbeeld door voor Cultuureducatie mbo het maximaal aan te vragen bedrag te verhogen naar 80% van de totale projectkosten. Daarnaast zien we dat het Fonds probeert om de toegankelijkheid van de regelingen te borgen middels korte informatiefilmpjes of starterskits voor geïnteresseerde instellingen.

In de managementrapportages van het Fonds in 2023 valt te lezen dat deze inspanningen ertoe hebben geleid dat de prognoses ten aanzien van de uitnutting zijn gestegen, en dat een uitnutting van de gehele regeling zelf denkbaar is. Het is aannemelijk dat de inspanningen van het Fonds om de toegankelijkheid en het bereik van de regeling verder te vergroten, er ook toe leiden dat het doelbereik van de regeling wordt vergroot.

**Bron: Sardes (2023). De regelingen cultuureducatie vmbo/vso/pro/isk en mbo.*

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We constateren dat de inrichting van de regeling Cultuureducatie ertoe leidt dat de mate waarin de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling niet vast te stellen is. Zo is door de manier waarop het doel is geformuleerd, niet volledig duidelijk wat het Fonds met de regeling Cultuureducatie wil bereiken. Daarnaast viel de uitnutting van de regeling tegen. We zien dat het Fonds zich inzet om de toegankelijkheid van de regelingen te vergroten, wat volgens het Fonds een positief effect op de uitnutting heeft. We bevelen het Fonds daarom aan:

- **Concretiseer het doel van de regeling.** In de doelstelling zelf is niet te onderscheiden voor wie de regeling bedoeld is en welke impact het Fonds beoogt. In de toelichting op het doel van de regeling is deze informatie wel opgenomen. Hier zijn de beoogde effecten echter in verschillende bewoordingen opgeschreven en zijn begrippen gebruikt die een nadere toelichting behoeven. Om de regeling zo in te kunnen richten dat het Fonds de projecten kan honoreren die de grootste bijdragen leveren aan het doel van de regeling, is het van belang om het doel te concretiseren. Dit kan bijvoorbeeld door in het doel op te nemen voor wie de regeling bedoeld is en welke impact het Fonds beoogt, relevante begrippen toe te lichten en de beoogde effecten op heldere en consistente wijze te beschrijven.
- **Blijf inspanningen plegen om de toegankelijkheid van de regeling te vergroten.** Het Fonds heeft onderzoek laten uitvoeren naar de

toegankelijk van de regeling, en aan de hand daarvan inspanningen gepleegd om de toegankelijkheid te vergroten. Het Fonds geeft aan dat dit tot eerste positieve effecten in de uitnutting leidt. We bevelen het Fonds aan om de ingezette weg te vervolgen en inspanningen te blijven plegen om de toegankelijkheid van de regeling te vergroten. Dat kan door de geïdentificeerde barrières in het onderzoek zoveel mogelijk weg te nemen. Uit het onderzoek kwam bijvoorbeeld dat de aanvraagprocedure wordt gezien als een ingewikkeld proces. Het Fonds kan aanvragers op verschillende manieren ondersteunen gedurende dit proces, zoals: het organiseren van spreekuren of informatiesessies over de regeling, het bieden van de mogelijkheid om een aanvraag mondeling toe te lichten of (helder communiceren over) de mogelijkheid om een conceptplan te delen voor feedback*.

- **Verhelder de beoordelingscriteria voor de subregeling Cultuureducatie mbo.** We bevelen het Fonds aan om de beoordelingscriteria voor de subregeling Cultuureducatie mbo te verduidelijken, zodat beter kan worden dat de gehonoreerde projecten tegemoetkomen aan het doel van de regeling. Het is van belang dat de criteria meetbaar, toepasbaar en relevant zijn. 'Relevant' betekent dat de score op elk criterium bijdraagt aan het doel van de regeling, en dat de criteria dekkend zijn voor het gehele doel. In de uitwerking van de criteria moet duidelijk worden wat het Fonds met de criteria bedoeld en hoe hierop wordt getoetst, zowel voor aanvragers als voor het Fonds zelf.

Samenvatting casus: Food Art in Almere Poort

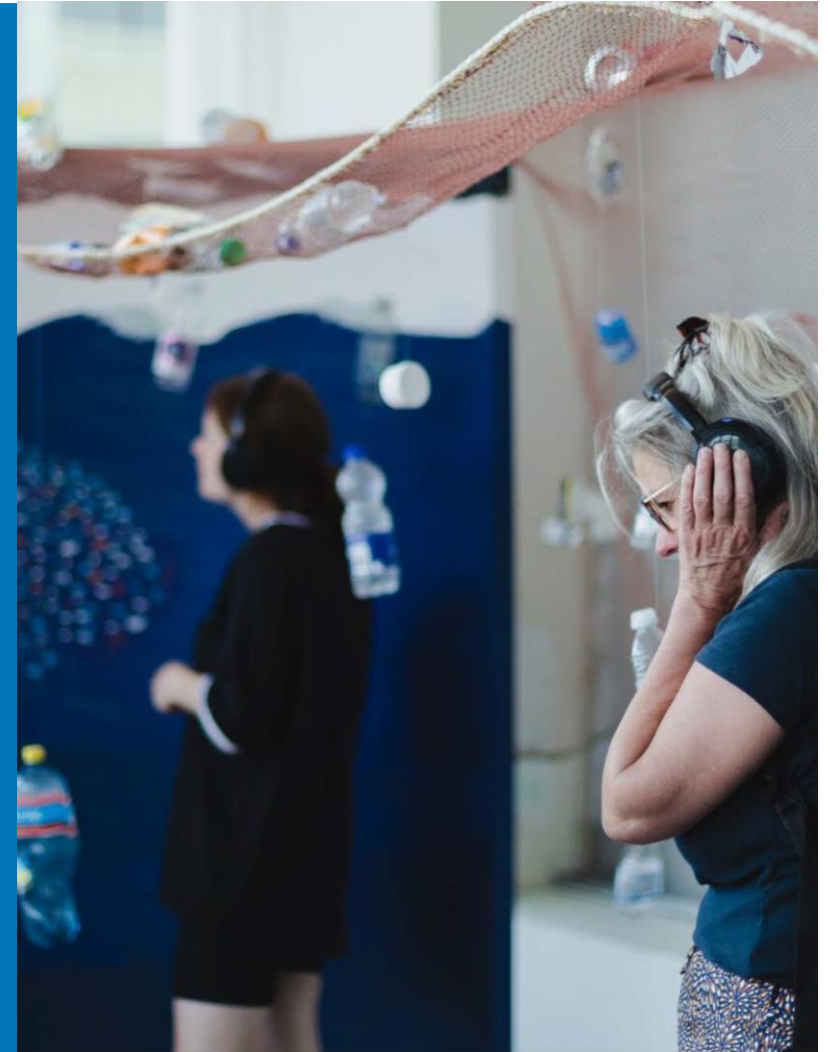
Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over Food Art in Almere Poort

Stichting 'n Wilde Keuze ontwikkelde in co-creatie met Aeres MBO Almere het project Food Art in Almere Poort. Hiervoor hebben zij €35.000 subsidie ontvangen vanuit de subregeling Cultuureducatie mbo. Het doel van het project was dat de deelnemende studenten van de opleiding Toegepaste Biologie via kunst creatief leren denken over een duurzame toekomst. Studenten kregen in ongeveer dertig lessen en workshops zelf de regie over het ontwerp en de bouw van een voedsel-expositie. Ze werden hierbij begeleid door professionele kunstenaars, ontwerpers en experts op het gebied van voedsel en duurzaamheid. De onderzoekers zijn één dag naar het Aeres MBO geweest. Hier hebben we gesprekken gevoerd met de teamcoördinator Toegepaste Biologie, twee betrokken leerkrachten, twee begeleiders en drie deelnemende studenten.

De werkzame elementen in deze casus

In het project is cultuureducatief aanbod ontwikkeld dat aansluit bij de behoefte en leefwereld van mbo-studenten, doordat de studenten zelf de regie kregen over hun eigen project. Hierdoor liepen ze tegen uitdagingen aan die zich in hun reguliere vakken niet voordoen. Wat aan het gevoel van vrijheid, inspiratie en creativiteit bijdroeg, is dat het project zich ook letterlijk buiten de schoolmuren afspeelde. Studenten kregen nu de kans om een project vorm te geven op basis van hun eigen ideeën, voorkeuren en behoeften. Daardoor leerden ze zichzelf uitdrukken en kregen ze vertrouwen in hun eigen kunnen. Om het project toch voldoende te kunnen sturen en de studenten nieuwe vaardigheden en perspectieven bij te brengen, zijn professionele kunstenaars, ontwerpers en experts met verschillende achtergronden ingezet.

Regeling 7. Talentontwikkeling

Doel regeling	Status regeling	Subregelingen
Talentontwikkeling stimuleren binnen informele netwerken. Met de regeling stelt het Fonds “talentvolle cultuurmakers en instellingen die zich richten op talentontwikkeling in informele netwerken in staat met nieuwe, informele manieren van maken (door cultuurmakers) en coachen en begeleiden (door instellingen en professionals) bij te dragen aan de kwaliteit en vernieuwing van talentontwikkeling en om de doorstroom te bevorderen van talent in informele netwerken.” <i>Informele netwerken:</i> netwerken die spontaan ontstaan en waarbinnen specifieke regels, beeld, taal en waarden gelden, vrijwel los van verbinding met formele opleidingstrajecten.	Deze regeling staat momenteel open. Wie mag aanvragen Verschillende typen makers, coaches en culturele instellingen binnen informele netwerken. Individuele makers en coaches kunnen alleen subsidie aanvragen samen met een culturele instelling.	• Urban arts talent: individuele ontwikkeltrajecten voor talenten die zich als autodidactisch maker ontwikkelen onder begeleiding van professionals. • Urban arts coach: individuele professionaliseringstrajecten voor urban arts-coaches. • Talentontwikkeling in informele netwerken: trajecten voor talenten die actief zijn binnen de informele netwerken. • Versterking talentketen: methodisch vastleggen expertise en werkwijze rondom talentontwikkeling in informele netwerken.

Uitnutting (1/3)

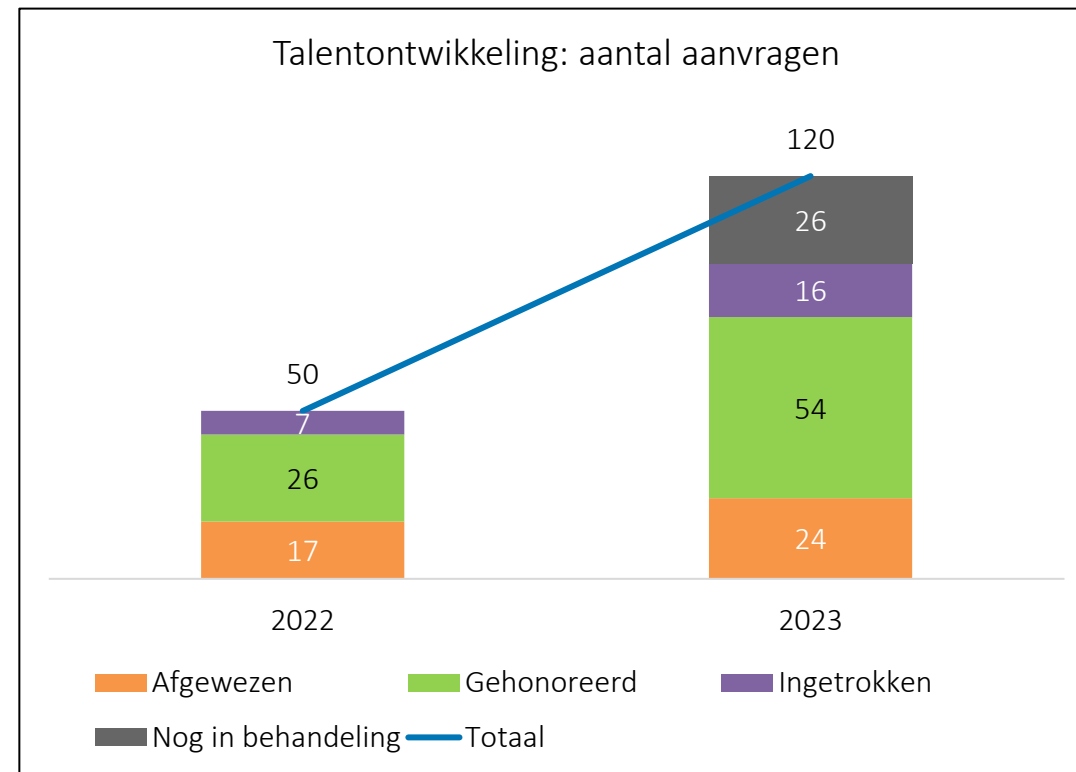
Aanvragen

De figuren hiernaast tonen het aantal aanvragen voor Talentontwikkeling per jaar. In totaal zijn voor de regeling Talentontwikkeling 170 aanvragen gedaan, waarvan tot en met januari 2024 121 reeds zijn behandeld. Het aantal aanvragen is in 2023 flink toegenomen, van 50 aanvragen in 2022 naar 120 in 2023 (toename van 40%). Het netto honoreringspercentage is relatief hoog: in totaal zijn 80 van de 121 behandelde aanvragen gehonoreerd, dat is 66%. Verder zijn relatief veel aanvragen ingetrokken door de aanvrager: in totaal 23 (ongeveer 14%). Er is in 2022 en 2023 geen bezwaar gemaakt door aanvragers.

Bedragen

Bij publicatie van de regeling was het subsidieplafond ingesteld op €3.328.000 per jaar. De uitputting hiervan is laag: in totaal is in 2022-2023 47% van het budget uitgenut (€3.144.794 van €6.656.000). Wel neemt de uitnutting toe: in 2022 is slechts 26% van dit bedrag uitgenut (€874.608), in 2023 is dit in totaal is 68% van het subsidieplafond (€2.270.186) en er zijn in januari 2024 nog 26 aanvragen in behandeling.

Vanwege de lage uitnutting heeft het Fonds begin 2023 besloten om het budget naar beneden bij te stellen. Daarmee is € 7 miljoen vrijgemaakt om de sector en doelgroep op andersoortige wijze te bedienen. € 5 miljoen van het subsidiebudget is overgeheveld naar andere regelingen die overlap hebben met de doelgroep (Samen Cultuurmaken spoor 2, 3, open oproep mentale gezondheid en pilots nationaal akkoord amateurkunsten).

Uitnutting (2/3)

Type aanvragers

De subsidie vanuit Talentontwikkeling is bedoeld voor cultuurmakers (talenten en coaches) en instellingen die zich richten op talentontwikkeling in informele netwerken. Individuele talenten en coaches moeten een aanvraag indienen samen met een culturele organisatie: de culturele organisatie is dan de formele aanvrager. In de periode 2022-2023 zijn de meeste aanvragen waarvan het type organisatie bekend is dan ook gedaan door professionele instellingen. Specifiek zijn 31% van de aanvragen gedaan door producerende instellingen (makers/gezelschappen), 24% door educatieve culturele instellingen (kunstencentrum/ muziekschool) en 16% door presenterende instellingen (musea, podia, festivals).

Disciplines

Veruit de meeste aanvragen en gehonoreerde projecten betreffen projecten in de disciplines urban arts (50-51%). Daarnaast komen de disciplines muziek (32-34%) en theater (28-31%) veel voor. Relatief weinig aanvragen (minder dan 5%) zijn voor projecten in de disciplines ambacht, circus en beeldende kunst. Een opvallend verschil tussen het percentage aanvragen en het percentage gehonoreerde aanvragen is te zien bij Media (20% van alle aanvragen ten opzichte van 15% bij de gehonoreerde aanvragen) en Community Art (10% t.o.v. 4%). In deze disciplines zijn dus proportioneel meer aanvragen dan honoreringen.

Doelgroep en deelnemers

Het grootste aandeel aanvragen hebben als doelgroep professionals (59%) en cultuurmakers 18+ (53%). Ook hebben veel aanvragers als doelgroep cultuurmakers 12-18 jaar (35%). Er zijn relatief weinig aanvragen (minder dan 5%) met als doelgroep leerlingen po en cultuurmakers 0-12 jaar.

In totaal worden bij alle gehonoreerde projecten gezamenlijk 3.600 deelnemers verwacht. Gemiddeld zijn dit 90 unieke deelnemers per gehonoreerde aanvraag.

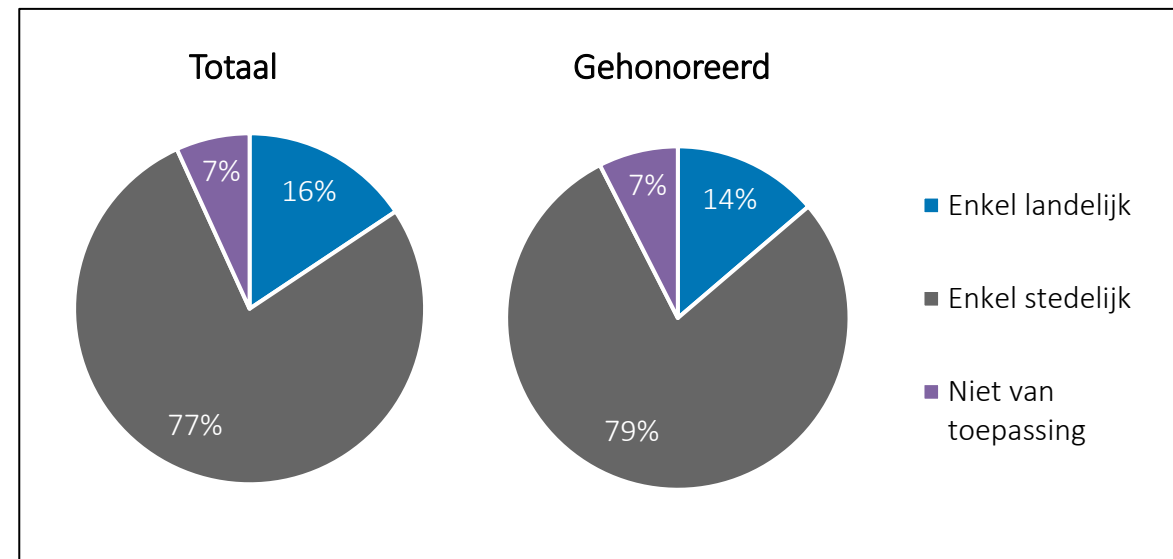
Uitnutting (3/3)

Regionale spreiding activiteiten

Ruim de meeste gehonoreerde projecten vinden enkel in stedelijk gebied plaats (79%). 14% van gehonoreerde projecten vindt enkel in landelijk gebied plaats. Deze percentages zijn vergelijkbaar met de percentages van alle aanvragen (respectievelijk 77% stedelijk en 16% landelijk). Dat betekent dat het Fonds dus relatief weinig aanvragen krijgt voor projecten die in landelijk gebied plaatsvinden.

Wanneer we inzoomen op de provincies, zien we dat de meeste beoogde activiteiten van aanvragers plaatsvinden in Zuid-Holland en Noord-Holland (36% en 35%). Relatief weinig beoogde activiteiten van aanvragers vinden plaats in Zeeland, Limburg en Friesland. Er zijn enkele opvallende verschillen tussen de locaties van activiteiten van alle aanvragen ten opzichte van de locatie van activiteiten van gehonoreerde aanvragen. Het meest opvallend is de provincie Utrecht: 22% van alle aanvragen beoogt daar activiteiten uit te voeren, van de gehonoreerde aanvragen is dit slechts 15%. Zie bijlage 1 voor de gegevens over de rest van de provincies.

Voor het Caribisch gebied geldt dat op 9% van de gehonoreerde aanvragen van deze regeling is aangegeven dat de activiteiten (ook) in het Caribisch deel van het Koninkrijk plaats gaan vinden. Het valt op dat in totaal 5% van alle aanvragen activiteiten beoogt in Caribisch gebied, terwijl dit relatieve aantal hoger is bij de gehonoreerde aanvragen (9%).

Conclusies: indicaties voor doelbereik (1/3)

We concluderen dat het Fonds met de regeling Talentontwikkeling bijdraagt aan talentontwikkeling in informele netwerken, maar dat het doelbereik groter had kunnen zijn. Het is aannemelijk dat de bijdrage aan het doel met de tijd toe zal gaan nemen.

Het doel van Talentontwikkeling is: *Talentontwikkeling stimuleren binnen informele netwerken, talentvolle cultuurmakers en instellingen die zich richten op talentontwikkeling in informele netwerken in staat [stellen] met nieuwe, informele manieren van maken (door cultuurmakers) en coachen en begeleiden (door instellingen en professionals) bij te dragen aan de kwaliteit en vernieuwing van talentontwikkeling en om de doorstroom te bevorderen van talent in informele netwerken.*

Deelconclusie 1: De wijze waarop de regeling is ingericht past bij de doelgroep en het doel van de regeling, waardoor het aannemelijk is dat de gehonoreerde projecten bijdragen aan het doel van de regeling.

In totaal hebben in de periode 2022-2023 80 projecten subsidie ontvangen vanuit Talentontwikkeling. Op basis van de inrichting van de regeling concluderen we dat het aannemelijk is dat deze projecten bijdragen aan het doel van de regeling. Dit wordt bevestigd door het Fonds: gesprekspartners geven aan te zien dat waar de subsidie terecht komt, er duidelijke impact op de talenten en omgeving is.

Als eerste constateren we dat de doelstelling van de regeling duidelijk is geformuleerd. Het is duidelijk voor wie de regeling is bedoeld, wat het Fonds subsidieert en waarom (de impact). Daarnaast zijn per subregeling

losse doelstellingen geformuleerd, waarin duidelijk wordt wie bij welke subregeling terecht kan. We constateren dat de vier subregelingen passen binnen de doelstelling van de regeling en ruimte maken binnen het totale subsidiebudget voor verschillende typen aanvragers (individuele talenten, coaches en professionele instellingen) met verschillende doelen rondom talentontwikkeling.

Daarnaast zien we aspecten in het aanvraag- en beoordelingsproces die borgen dat de projecten die gehonoreerd worden bijdragen aan de doelen van de regeling:

- Er is een mogelijkheid voor aanvragers om hun aanvraag toe te lichten in een gesprek, in aanvulling op de schriftelijke aanvraag. Dit gesprek telt mee in de beoordeling. Hiermee zorgt het Fonds dat zij een beter beeld van de aanvraag en de aanvrager krijgt. Specifiek geeft het Fonds in de uitwerking van de regeling aan dat uit het gesprek de meerwaarde kan blijken van samenwerking tussen betrokkenen (zoals talenten, coaches en partners).
- De beoordelingscriteria zijn per subregeling geoperationaliseerd in deelcriteria. De uitwerking daarvan is relevant in relatie tot de doelstelling van de subregelingen en de overkoepelende doelstelling van Talentontwikkeling. Zo zijn de criteria veelal gericht op de duurzaamheid van de effecten, haalbaarheid van projecten en het delen van ervaringen. Een verbeterpunt is dat er geen (sub)criteria zijn die betrekking hebben op het onderdeel 'vernieuwing' uit de doelstelling.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (2/3)

Deelconclusie 2: Het doelbereik had groter kunnen zijn. Een groot deel van de subsidie vanuit Talentontwikkeling is namelijk niet uitgenut, omdat het aantal aanvragen laag is.

In totaal is in 2022-2023 slechts 47% van het budget uitgenut. Er worden dus aanzienlijk minder projecten gehonoreerd dan met het budget mogelijk is. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn toegankelijkheid en bekendheid van het Fonds in het informele circuit. De regeling Talentontwikkeling richt zich namelijk op informele netwerken: netwerken die spontaan ontstaan en waarbinnen specifieke regels, beeld, taal en waarden gelden, vrijwel los van verbinding met formele opleidingstrajecten. Het gaat daarmee om een doelgroep die minder goed bekend is met het Fonds en (Rijks)cultuurfondsen in het algemeen.

De toegankelijkheid van het Fonds en van de aanvraag- en beoordelingsprocedure is voor deze regeling belangrijk. Een landelijk fonds dat voor de doelgroep relatief onbekend is, de vereisten voor een aanvraag en de aanvraagprocedure kunnen aanvragers namelijk afschrikken. We zien dat het Fonds met de inrichting van de aanvraag- en beoordelingsprocedure inzet op die toegankelijkheid (bijvoorbeeld: de mogelijkheid om toelichting te geven op de aanvraag in een gesprek, een vast spreekuur met adviseurs en de mogelijkheid een conceptaanvraag te laten checken). Ook geeft het Fonds zelf aan veel contact te hebben met (potentiële) aanvragers gedurende het hele aanvraag- en beoordelingsproces.

Tegelijkertijd zien we twee barrières voor de toegankelijkheid:

- De openbare informatie over de regeling is enkel beschikbaar in het Nederlands. Hiermee wordt de potentiële doelgroep van de regeling mogelijk beperkt, omdat dit aanvragers die het Nederlands niet (goed) beheersen kan verhinderen om: 1. over de subsidie te weten komen, 2. aan te vragen en 3. gehonoreerd te worden. Wel zien we dat voor de volgende regeling Talentontwikkeling (vanaf 2025) de informatie wel in het Engels beschikbaar is.
- Een vereiste voor aanvragers is dat de aanvraag altijd moet worden ingediend samen met een professionele culturele instelling. Dit kan belemmerend zijn voor de doelgroep, bijvoorbeeld wanneer een potentiële aanvrager geen (geschikte) instelling kan vinden. Dit is waarschijnlijk met name voor de subregeling urban arts talent een barrière, want deze doelgroep is nog niet als professioneel maker actief en vindt mogelijk nog niet goed de weg binnen het circuit. Het Fonds geeft ook aan enkele potentiële aanvragers te hebben gesproken die uiteindelijk geen aanvraag hebben ingediend, omdat zij geen instelling konden vinden. Tegelijkertijd kan deze verplichting talenten ook juist helpen om een goede aanvraag in te dienen en daarmee meer kans te maken op subsidie.

Conclusies: indicaties voor doelbereik (3/3)

De relatieve onbekendheid van het Fonds in het informele circuit is bovendien een relatief 'nieuwe' situatie voor het Fonds, omdat zij in andere delen van het culturele veld vaak wel goed bekend is. Dat vraagt dus om een aangepaste werkwijze om potentiële aanvragers te bereiken: niet alleen moet de regeling toegankelijk en duidelijk zijn, maar het Fonds moet ook werken aan haar bekendheid onder de doelgroep. Dit doet het Fonds op verschillende manieren (zie deelconclusie 3).

Deelconclusie 3: Het Fonds zet zich actief in om de lage uitnutting te adresseren. Het is daarbij aannemelijk dat het aantal aanvragen en daarmee het doelbereik van de regeling toe zullen nemen.

We constateren dat er verschillende manieren zijn waarop het Fonds zich inzet om de lage uitnutting te adresseren. Het Fonds doet dit bijvoorbeeld door het veld in te gaan om de regeling te promoten. Daarnaast heeft het Fonds onderzoek laten uitvoeren naar de doelgroep en lage uitnutting.

Het vinden van de juiste werkwijze vraagt echter om tijd. Ook vraagt dit om een aanpassing van de werkprocessen. Zo zijn de werkprocessen binnen het Fonds vooral gericht op de behandeling van aanvragen en minder op de actieve communicatie naar en met de aanspreekpunten in het culturele veld.

Een adviseur geeft aan nu voorzichtig de eerste resultaten te zien van deze inzet. Dit is ook in de cijfers terug te zien: de uitnutting in 2023 is een stuk hoger dan in 2022. In 2022 was slechts 26% van het vooraf beschikbaar

gestelde budget uitgenut, in 2023 is dit opgelopen tot 68% (met nog 26 aanvragen in behandeling). Verder heeft het Fonds een deel van het budget overgeheveld naar andere regelingen waarvan de uitnutting hoger is en die overlap hebben met de doelgroep van Talentontwikkeling, om zo de sector en doelgroep op andersoortige wijze te bedienen. Het is echter niet inzichtelijk of dit budget ook daadwerkelijk naar projecten is gegaan die deze doelgroep bedienen.

Daarnaast zijn er andere aspecten die het mogelijk maken dat met de tijd het aantal aanvragen zal gaan toenemen. Zo kunnen het succes en de positieve ervaringen van aanvragers er ook voor zorgen dat anderen in het informele circuit over de regeling horen en een aanvraag gaan overwegen. Ook ziet een adviseur de eerste kruisbestuivingen ontstaan tussen de subregelingen. Een voorbeeld is de samenwerking tussen een culturele instelling en een talent in een project gesubsidieerd door de subregeling Talentontwikkeling in informele netwerken, wat vervolgens leidt tot een (gezamenlijke) aanvraag voor het talent bij de subregeling Urban arts-talent.

Bovenstaande ontwikkelingen maken het aannemelijk dat het aantal aanvragen en daarmee het doelbereik van de regeling toe zullen nemen. Desalniettemin zal deze inzet en aandacht voor de doelgroep nodig blijven. Betrokkenen verwachten dat het voor deze doelgroep voorlopig nog niet vanzelfsprekend zal worden om het Fonds te vinden, benaderen en daadwerkelijk een aanvraag te doen.

Vooruitblik: aanbevelingen voor vergroten doelbereik

We constateren dat de uitnutting achterblijft, maar ook dat het Fonds zich actief inzet om het aantal aanvragen te verhogen. Tegelijkertijd is het aannemelijk dat het voor deze doelgroep voorlopig nog niet vanzelfsprekend zal worden om het Fonds te vinden, benaderen en daadwerkelijk een aanvraag te doen. Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

- **Blijf de toegankelijkheid van het Fonds en de aanvraagprocedure voor aanvragers borgen.** Talentontwikkeling is een voorbeeld van een regeling die is ingericht op toegankelijkheid, zoals de mogelijkheid om toelichting te geven op de aanvraag in een gesprek, een vast spreekuur met adviseurs en de mogelijkheid een conceptaanvraag te laten checken. Ook hebben de adviseurs veel direct contact met de doelgroep. Dit past bij het karakter van de doelgroep en leidt tot positieve resultaten. We bevelen aan om deze toegankelijkheid te behouden.
- **Blijf werken aan de bekendheid van de regeling.** Van de inzet van het Fonds zijn nu voorzichtig de eerste resultaten te zien in het aantal aanvragen. Tegelijkertijd zien we dat het een zoektocht is voor het Fonds om de juiste manieren te vinden om deze doelgroep te bereiken en aan te spreken. Dit vraagt om *trial and error* en dus ook tijd en inzet. We bevelen aan om de investeringen die het Fonds nu doet in het

bereiken van de doelgroep de komende jaren te blijven doen, zodat het aantal aanvragen verder toeneemt en het doelbereik wordt vergroot.

- **Overweeg of er een alternatief is voor de vereiste voor makers om samen met een culturele instelling een aanvraag in te dienen.** We constateren dat deze vereiste een barrière vormt voor makers. Met name de subregeling Urban arts talent is bedoeld voor startende makers, wat betekent dat zij niet altijd al actief zijn in het circuit en dus ook niet altijd toegang hebben tot culturele instellingen. We bevelen aan om te overwegen of er een alternatief bestaat voor deze vereiste.

Samenvatting casus: Zuiderstroom

Onderdeel van de evaluatie is dat per regeling één casus is onderzocht (een project dat subsidie heeft ontvangen). De bevindingen van dit casusonderzoek zijn te vinden in rapportage 2: casusonderzoek. Hierna volgt een korte samenvatting.

Over Zuiderstroom

Zuiderstroom is een talentontwikkelingstraject van één jaar voor jonge muzikale talenten uit Arnhem en omgeving die een plek missen om zichzelf te ontwikkelen. Per editie doen 10 jongeren mee. De derde editie van Zuiderstroom is georganiseerd met subsidie (€102.500) van Talentontwikkeling in informele netwerken. De onderzoekers zijn naar Arnhem gegaan om een masterclass bij te wonen waar de jongeren en professionals samenkwamen om over het project en maatschappelijke issues te praten. Diezelfde avond vond ook het optreden (de eindpresentatie) van de jongeren plaats. Naast het werkbezoek hebben de onderzoekers gesproken met de twee coaches van het traject, die wekelijks betrokken zijn bij de deelnemers.

De werkzame elementen in deze casus

Zuiderstroom is *“veel meer dan alleen muziek”*. De impact van het traject op de jongeren is groot, omdat het traject focust op zowel de muzikale ontwikkeling als de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren. Zuiderstroom is een community. De belangrijkste succesfactor daarin is vertrouwen en de nadruk ligt op veiligheid en positieve motivatie. Dat doet Zuiderstroom door intensief contact te onderhouden met de jongeren, maar tegelijkertijd de laagdrempeligheid en vrijblijvendheid van het traject te benadrukken. Juist die veiligheid en vrijblijvendheid, maken dat de jongeren blijven terugkomen.

Bijlage

Gebruikt fotomateriaal

In de rapportage is gebruik gemaakt van het volgende fotomateriaal:

- Casus 1 (p.27): oorspronkelijk gepubliceerd op <https://xyusufboss.nl/>.
- Casus 2 (p.37): Kemper, L. (aangeleverd door DeDansDivisie).
- Casus 3 (p.46): oorspronkelijk gepubliceerd op www.landvandepeel.nl/nl/locaties/3619053387/kasteel-helmond.
- Casus 4 (p.54): Bollen, R. (aangeleverd door Theater Dankzij De Dijken).
- Casus 5 (p.62): oorspronkelijk gepubliceerd op <https://bibliotheekdeventer.op-shop.nl/3108/workshop-dansen-voor-het-oogstfeest-seu/11-08-202308-2023>.
- Casus 6 (p.72): aangeleverd door Stichting 'n Wilde Keuze.
- Casus 7 (p.81): aangeleverd door Stichting Ruimtekoers.

KWINK
GROEP